SERII-IARN-PUBLN-LUNHI
13 APL 1955

No. 14—Vol.-LIII

Friday,
8th April, 1955

Registered at the G P O as a Newspaper

Price 6d.

INDIAN OPINION

Founded by Mahatma Gandhi in 1903

When people come into possession of political power, the interference with the freedom of the people is reduced to a minimum. In other words, a nation that runs its affairs smoothly and effectively without such state interference is truly democratic. Where such a condition is absent, the form of government is democratic in name.

Democracy and violence can ill go together. The states that are today nominally democratic have either to become frankly totalitarian or, if they are to become truly democratic they must become courageously non-violent. It is a blasphemy to say that non-violence can only be practised by individuals and never by nations which are composed of individuals.

—Mahatma Gandhi.

—o—

Greatest Man Of Today

Mr. Dudley Senanayak, former Prime Minister of Ceylon listed India's Prime Minister, Mr. Nehru, as the greatest man of today. He was asked to name the greatest man of the world by the evening paper 'The Times of Ceylon.' He said the greatest of all times was Buddha, while Mr. Nehru was the greatest man of today.

No Colour Bar In India

THE Government of India Information Service in Nairobi publishes the following letter by Mr. Thomas Okelo, an African student from Kenya, at present studying in Visvabharati University, Santiniketan:

"I was surprised to learn that a few African brothers of mine in Delhi had accused that people of India of being colour-prejudiced and inhospitable. I also consider it most unfortunate that the matter was widely published in the white settlers' papers in Kenya where the colour bar means a completely different thing."

"The African students do not want to be pampered in this country, and it would be very wrong if some of us indicated otherwise. If the economic position of the people in India is poor, we should prefer to throw our lot with theirs and suffer along with them. This will not only give us something to do but is sure to benefit us with invaluable experience, which we shall need to face the realities of life in our own country. The problem confronting the Delhi students is certainly not the colour bar. It is something more subtle but well known. It is the same freak of natural development that makes any East African a stranger in West Africa and any American Negro a stranger in Africa. It is mere difference in cultural background."

"In certain cases we react to the same situations differently. And not only that. Sometimes we express these very reactions in still different ways. To take a concrete example, if an African house wife asked you whether you liked something to eat or not, you would be shocked by her stinginess. On the other hand, if an English housewife does so she is being very hospitable. We African students, must find out what an Indian mother in the same situation does. And this attitude shou'd be adopted and applied to other fields of contacts.

"It therefore seems to me that what is needed from the side of the African students is first less sensitiveness, second observation and third patience. Understanding will certainly follow. We shall then find ourselves merged in the enjoyment of this most accommodating Indian society, which most of us are already enjoying very much."

FOR
RUBBER STAMPS
AND
PRINTING
CONTACT
STANDARD
PRINTING PRESS
GENERAL PRINTERS
AND
RUBBER STAMP MAKERS
73 BEATRICE STREET, — DURBAN.
PHONE 61006. P.O. BOX 2782.
TELEGRAPHIC ADDRESS "QUICKPRINT"
ESTABLISHED 1927

Phone 53. Telegrams 'SOLANKI.'
P.O. Box 208.

Solanki & Co. Ltd.

Merchant & Direct Importers

Extensive range always carried in the following:

Silks, Drapery, Toilets, Perfumes, Curios, Fashion Goods and Jewellery, Wide Range of Indian, Persian and Chinese Carpets.

Stockists of well-known branded Watches.

COPPERBELT PIONEER STORE

Where Quality and Service are Paramount.

Luanshya, Northern Rhodesia.

BOOKS FOR SALE

GANDHIANA—D. G. Deshpande—(A Bibliography of Gandhian Literature)	5	0
PILGRIMAGE FOR PEACE—Pyarelal	12	6
TO STUDENTS—M. K. Gandhi	6	0
BAPU—Marry F. Barr	1	0
COMMUNAL UNITY—M. K. Gandhi	25	0
FAMOUS PARSIS	7	6
SEVEN MONTHS WITH GANDHI —Krisnadas	12	6
STORY OF THE BIBLE —S. K. George	6	0
A RIGHTEOUS STRUGGLE —Mahadev Desai	2	3
GANDHIJI AS WE KNOW HIM—Intimate and delightful incidents by various writers	9	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. I.—M. K. Gandhi	15	0
NON-VIOLENCE IN PEACE AND WAR Vol. II—M. K. Gandhi	14	0
FROM YERAVDA MANDIR —M. K. Gandhi	1	0
DEHUMANIZATION IN MODERN SOCIETY —Rene Folop-Miller	1	0

Obtainable from:

"INDIAN OPINION,"

P. Bag. Phoenix, Natal.

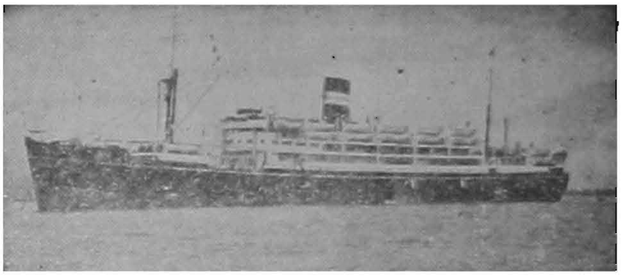

B. I. S. N. Co. Ltd.

S.S. Karanja due 29th April. Sailing 3rd May.

Passengers must conform with the Cholera Vaccination and Yellow Fever innoculation requirements and obtain certificates from their nearest District Surgeon. Innoculation by and certificates from private Medical Practitioners will not be accepted.

FARES : DURBAN TO BOMBAY

First Class single without food £83—10—0
Second " " " " 55—0—0
Third Class Bunk 28—10—0
Muslim Special Food £11—10—0 Ordinary Food £4—17—6
Hindu Special Food £10—3—0 Ordinary Food £4—5—6

Bookings for 1st, 2nd, 3rd can be effected by communication with us by telegram or letters.

For further particulars apply to—

SHAIK HIMED & SONS (PTY) LTD.

390 PINE STREET, Telephone 20432, DURBAN.

Tel. Add. "KARAMAT."

INDIAN OPINION

FRIDAY, 8TH APRIL 1955

The Church And The State

WE have the greatest regard for Rabbi Harris Swift and profound appreciation and respect for the depth of his knowledge and experience. When we therefore venture to criticise any views expressed by him it is with diffidence that we do so. We respectfully take exception to what he is reported to have spoken on the non-European question at the Durban South rotary lunch meeting on April 3. "The vast majority of non-Europeans," the Rabbi is reported to have said, "were not yet ready for full equality and the Europeans would have to guide them." The fact to be remembered is that the non-Europeans have never asked for full equality. They have asked for equal opportunities to enable them to attain the status of full equality and it has been the traditional policy of the ruling race of South Africa to deny them those opportunities. All the laws affecting the non-Europeans bare witness to that fact.

Although it should be the duty of the Churches to influence statesmen and Governments so that they would be guided by religion and their consciences to deal fairly with all, it must be admitted, however painful it may be, that the Churches have so far failed to perform that duty. The reason is that the State has successfully made use of the Church in its imperialistic designs. The Church should be the last to support wars. But it has blessed the slaughter of mankind not for right and justice but for territorial possessions. The Church has much to atone for its sins and its sins are greater than those of the layman who has not the same understanding between right and wrong. Even today when the whole world is threatened with annihilation with weapons worse than the hydrogen bomb, the Church is not bold enough to condemn it right out. To that extent it lacks faith in God. The consciences of the statesmen and the Governments are in the Church's keeping and if the Church is unable to influence them and guide them in the right direction, the time has certainly come for the Church to sound the call for a crusade.

The criticism against Canon Collins, coming as it does from a very responsible and respected person like Rabbi Swift, we think is most unfortunate. To criticise Canon Collins is to criticise Father Trevor Huddleston, Bishop Ambrose Reeves of Johannesburg, Rev. Michael Scott and those who belong to the same school of thought. We think they are the true upholders of Christianity.

We cannot be convinced that there is the slightest defence for the present policy of the Government in regard to the non-Europeans, whatever the background of the problem may be. From the Christian point of view or for that matter from the point of view of any religion it is absolutely indefensible. It is the very negation of the great principles of "treat thy neighbour as thyself;" "do unto others as ye would that they should do unto you."

If the non-Europeans are not yet ready for full equality, as Rabbi Swift says, whose fault is it? Have they not been purposely kept in that state by the rulers? And is not the policy of the present rulers to keep the non-Europeans in perpetual subjugation? Is there any question about it? Have not the Nationalist Party members from the responsible Ministers downwards made that clear beyond the shadow of a doubt? If the Christian conscience is not going to awaken now we wonder when it will. In the face of all the harsh and unjust laws that have been already passed and are being passed against the non-Europeans and which have been condemned by all thinking people of South Africa we are at a loss to know how Rabbi Swift can defend, as impliedly he seems to do, the present policy of the Government as being "merely a disciplinary period preparing them for higher things."

The Rabbi said "the churches should have a right to speak according to their consciences, but they should be sure to examine their thoughts well before they spoke." We have no fault to find with that. Our only fear is lest the house gets wholly burnt down while the churches have not done thinking and comparing their thoughts with one another.

MR. NEHRU ON S.A.'s RACIAL POLICY

UNITED PRESS reported from New Delhi last Sunday that the Indian Prime Minister, Mr. Nehru, warned the Western world that India could not tolerate racial injustice in South Africa where, he said, the Whites were uprooting the Africans.

Addressing a public meeting, Mr Nehru said the United States and Europe were talking a lot about the atom bomb, Communism and anti-Communism, but why were they silent "over this dangerous problem."

Reuter said Mr. Nehru called on Russia and the United States to declare their stand on the "tyrannical oppression" of Natives and people of Indian origin by the White South African Government.

He said the protagonists of the Russian and American way of life had pitched their flags in India, and were distributing their leaflets and books and castigating India that she was neither here nor there.

"We are neither here nor there, but we are wholly on the side of decency," he said.

"I challenge every country in the world to give its opinion unequivocally on the naked racial persecution being perpetrated by the capitalist White Government of South Africa on African and Indian people there. Every country in the world will have to give an answer to this question—what is its opinion over the dastardly happenings in South Africa today, Mr. Nehru said.

"Let the South African Government forget about Communism and anti-Communism, and learn some decency. If there is no decency, then what else remains in the world?"

Mr. Nehru said India welcomed foreign capital. Indian Communists and others were demanding confiscation of British and other foreign investments in Calcutta and other places, but he would not do so, firstly because it would spoil India's good name and, secondly, India needed foreign capital to develop her economy. The Government welcomed foreign capital, and would guarantee such investments in India.

Mr. Nehru said the principle of peaceful co-existence was the only alternative to war. The new military pacts in West Asia had no meaning in the atomic age. India would not be able to escape the effect of war and would defend itself if attacked.

This was Mr. Nehru's first public meeting after the recent attempt on his life by a Nagpur ricksha puller, and many plain-clothes police mingled freely with the crowd —Sapa

ASIA AND CHRISTIAN MISSIONS—II

(C. W. M. GELL)

(From 'The Forum', Johannesburg)

WE must record here how many perceptive Christians have realised that, with the ebbing of western territorial hegemony in Asia, a new climate has been created for Christian missionary endeavour. But it is doubtful if the full nature of the problem has yet been openly faced. Asia is not, as parts of Africa may arguably be considered, a spiritual vacuum It is, in fact, the cradle of all the living spiritual traditions and the present home of three of them—Islam, Hinduism and Buddhism—as well as the residence of three rather more borderline cases—Taoism, Confucianism and Communism which is assuming many of the outward trappings of a religion and which Toynbee has described as a Christian heresy, 'a page torn from the New Testament and read out of its context." It is widely conceded by the thoughtful and historically-minded that man is happier, society more stable and life more fruitful and purposeful, if the community is permeated with a spiritual faith.[3] But it has not yet been established historically that one sort of spiritual tradition is either intrinsically better than the others or produces more effective results in this world. At the level of their highest ideals there is something to be said for each of them and, comparing the common man and his works, each produces perhaps an equal minority of saints and equal multitude of sinners

Thus those traditions—Christianity, Islam and Judaism—which are founded on a particular historical revelation or series of revelations and by virtue of those revelations believe themselves in some manner exclusively possessed of spiritual truth, face a peculiar quandary when confronting the undogmatic faiths of non-Semitic Asia, in that they have to explain and justify their own self-evident and exclusive truths of people who just as sincerely believe that there are many paths to the one goal and that Christianity or Islam is just another such one. There is a sense in which the non-Semitic East would gladly and reverently accept Christ as "the hope of the world" (in the words used by the recent Evanston Assembly; but it is not the orthodox *Christian interpretation of that* phrase and for the foreseeable future is unlikely ever to be so. Humanly speaking, there is no way forward for dogmatic Christianity, except in isolated instances, wherever Islam or one of the undogmatic faiths is already established.

If this is hard for a proselytising religion to accept and if the *uncommitted areas in Africa and* elsewhere do not absorb its full missionary potential, I think the way forward lies along either or both of two lines. One is historical. Sardar Panikkar's book clearly testifies to the reverence which true piety and practical devotion to the poor and suffering is usually accorded in Asia. Despite sharing fully in the bigotry and dogmatism of his age (two *spiritual characteristics* never widely admired in Asia) and despite the almost complete failure of his actual missionary enterprises, St. Francis Xavier's memory is still one of the religious treasures of the East which, with Jesus, judges men according to *their fruit*.

Secondly, from my own experience in India I recall two types of missionary, apart from medical missionaries who have a special place. One was a great converter, counting his baptisms by the thousands A typical comment from his diary would read: "Lorry stopped half an hour in Jalalabad for petrol and lunch. Met Karim Baksh on the bridge. After fifteen minutes he confessed Christ and I baptised him." I doubt if any trace of his indefatigable work remains except possibly a few tales of kindly, slightly incredulous ridicule The other, an American, had baptised hardly ten people in all his thirty-five years of devoted service and in each instance there was some special and pressing reason. But he was a man of surpassing understanding of his fellow humans who, with a profound knowledge of both Hinduism and Islam, would tour the villages of his district using Christian truths to bring home to those he met the higher meanings of their own traditions In this way Christianity fertilised those Asian faiths, making individual lives fuller and more joyful, and, since he was a man of receptive intelligence and utterly lacking in prejudice, their truths too helped him to develop new insights into his own faith and its implications I marvelled that a missionary society, usually somewhat avid for visible results to bolster the faith and generosity of those who finance it, had the vision to maintain him in the field so long. But it did, with honour to itself and much spiritual profit to him and those he served. Here was a man close to realising the essence of missionary effort which is a "casting of bread on the waters." It might be summarised in the mighty words of St. Ignatius Loyola's prayer, although the society he founded has not always observed them: "To give and not to count the cost; to fight and not to heed the wounds; to toil and not to seek for rest; to labour and not to look for any reward save that of knowing that we do Thy Will." If Christianity would apply itself thus to the whole fabric of human society, seeking by all positive means to establish here the Kingdom of God as nearly as within us lies, it may rediscover its missionary vocation and develop a dynamism for personal, social and spiritual justice which need fear no rival and threaten no other spirituality.

This interplay of West on East, given and reciprocated in the life of the second missionary and throughout the period of western dominance in Asia, is a spiritual microcosm of the much larger process of the historical and cultural interpenetration of European and Asian civilisations to which Sardar Panikkar's final pages and much of Mr. Wint's book are devoted Both authors are weak on the economic effects of this process which can be studied in two ealier books,[4] the second of which also propounds a scholarly and reasonably dispassionate account from the British point of view with which to balance Sardar Panikkar's very occasional acerbities. Mr. Wint rightly asserts that "every conquest and rule of one country by another has in it the stain of evil." But, while acknowledging this basic moral dilemma, it is possible, as all these authors contrive, to find that both East and West have derived much positive benefit, as well as suffered considerable and *avoidable injury, from their* mutual intercourse. The material results are the most obvious and it is only necessary to insist that, *even at that level, it was a two*-way traffic. The very name of the domestic porcelain from which we habitually eat our food would have restrained anyone less purblind on racial matters than the Nationalist politician who recently asserted that "all the inventions throughout history have come from Europeans." Indeed, the invention of gunpowder, from whose development sprang the immediate cause of western dominance,, belonged also to China.

But it *may well be that the* intellectual and spiritual consequences of western aggression in Asia will be the deepest and most *enduring—not only on the East* which had brought to its ancient societies the radical doctrine of the rights of man, the dangerous *claims of state nationalism* and the active power of a humanist ethic; but upon the West which gained new breadth of vision by *being compelled* to recognise the part all nations have contributed to the growth of human civilisation and which has absorbed certain *spiritual* and moral insights whose effects are only just becoming perceptible. But there is much more that cannot be conveniently summarised and for which Messrs. Wint and Panikkar should be read in the original.

[3] Even Communism, which is often described as the apogee of materialism, has been making token gestures towards providing a sort of substitute spiritually. Certainly it has a messianic ideal, especially potent amid Asia's poverty, of transforming this world.

[4] Asia and the West, by Maurice Zinkin (Chatto & Windus, 1951) The British Impact On India, by Sir Percival Griffiths (Macdonald, 1953).

(Concluded.)

DHIRUBHAI P. NAIK

Travel, Insurance & General Agent

Book with us for your travelling by Air, Sea or Land either to India or to any part of the world.

All types of Insurance—Life, Fire, Burglary, Riot, Storm, Accident, Plate Glass, etc.

Consult Us Free of Charge For Your Income Tax, Persons Tax, Writing Of Your Books, Trade Licences, Revenue Clearance Certificate, Passports And Immigration Matters.

Representative: National Mutual Life Asso. Of Australasia, Yorkshire Insurance Co. Ltd.

Telephone: 33-9033. 29a Commissioner Street, JOHANNESBURG.

AFRICA REVISITED : DURBAN

By JOHN SEYMOUR

The following is the first of a series of three articles written by Mr. John Seymour for 'The Statesman,' Calcutta, on his tour of Africa, which are reproduced here by courtesy of the paper for the interest of our readers. The third one on Federation and Kenya appeared in last week's 'Indian Opinion':—

THE first thing that you notice about Durban after a ten years' absence is its impressive development. South Africa is in the throes of an Industrial Revolution. Hundreds of very "contemporary" looking factories have been built—there is a cluster of new skyscrapers in the city centre—and residential suburbs are growing where no residential suburbs grew before.

People—of all races—are flocking to the towns. Wages are high in Durban—even for Africans—and jobs are plentiful.

From the point of view of the Africans coming to work there, though, there is one big drawback, there is nowhere that they are allowed to live.

There are the "compounds," maintained by the City Council or by private factories, where a man can theoretically get a "bed." The bed consists of three planks laid on packing cases, on seven-feet by three of concrete floor. But it is impossible for the newcomer to get a "bed" in a compound. There are just not enough. To ask for a council hut in a "location" would be just asking for the moon. To live anywhere outside a "compound" or a "location" is illegal. No African is allowed to own land or property of any kind in Durban.

Cato Manor

So another city has grown up five miles away from Durban—a city in which everyone of the 65,000 inhabitants is existing illegally. Officially these people just do not exist. This new, unofficial, city is called Cato Manor, and it must be one of the worst slums of the earth. There are worse in Johannesburg, it is true; but I have seen a good many Indian slums and have never seen anything to touch Cato Manor.

The City Council has at last recognised the existence of this enormous shanty town on its doorstep, and some money has been spent on sanitary improvements there; it is now no longer necessary for any slum-dweller to have to walk more than half a mile over the unlighted hills to go to the lavatory.

The government has ordered that Cato Manor be evacuated within ten years, for it has been scheduled under the Group Areas Act as being a European zone. An alternative site has been selected even further away—from twelve to fifteen miles from the industrial area—at a place called Duffs Road: The Africans will be "zoned" there. Instead of having to start for work at four in the morning as they do now they will have to start at three.

The Indian community has not yet been allotted its "zone," but it has been made clear that the "zone" will be well out of the existing city. By a quirk of chance the whole of the centre of Durban is to be declared part of the White "zone." The Indians will be able to go on living in their old part of the city for some time, but sooner or later they will be forced to sell to Europeans.

Change Of Heart

The result of this Group Areas Act on the Indian community has been interesting. It has helped to bring about a very important change in the policy of the Natal Indian Congress.

Up until recent years the Natal Indians kept themselves aloof from the politics of the Africans (by which term I mean the indigenous Bantu population). Indeed one is reluctantly forced to admit that by and large Indian opinion was not sympathetic to African aspirations. There were important exceptions to this generalisations—who can forget Gandhiji's efforts to help the African people? But the bulk of the Indian community held the same view as the Coloured community ("Coloured" in South Africa, when applied to people, means "of mixed race)." They had the feeling that to retain and perhaps increase such privileges as they had it was necessary to oppose a too rapid advancement of the Africans.

This attitude is a thing of the past.

All but a negligible minority of South African Indians are now convinced that the interests of their community coincide with those of the Africans. "Keeping the African down" is not the way to keep the other races up. The Africans have reacted to this changed attitude by accepting the friendship offered to them, and I am quite sure that there will never be another "Zulu-Indian' riot in Durban. If Dr. Malan has done nothing else he has done this: he has united the African, Indian and Coloured peoples into a solid block.

In 1917 the Natal Indian Congress began to take a more militant line, and this caused a minority of its members to break away from it and form another political body: the Natal Indian Organisation. The policy of the members of this institution is to continue trying to co-operate with the Government, and take gratefully what the Government will give.

The N.I.O. is very small, and its membership is drawn from one class only, the substantial businessmen. I met the leaders and many of the rank and file of both the Organisation and the Congress, and I came to the conclusion that the former is nothing more than a facade. One of its leaders said to me—admittedly after we had both rather a lot of whisky: "We only belong to the Organisation because we may want something from the Government. Supposing I want a trading licence? Or a passport to go abroad? If I'm a member of the Organisation I'll get them. If I'm known to be a member of Congress I haven't got a chance. But—strictly between ourselves—many of us secretly support Congress" *In vino veritas.* But—in spite of its smallness—the Natal Indian Organisation is doing a great deal of harm to the Indian cause in South Africa, because it enables the Government to say: "The Indians are not united. At least one of their parties is pro-Government."

Social Ostracism

In spite of the social ostracism which falls on those in South Africa who become friendly with members of other races I found it possible to get to know several Indians in Durban. One young couple were very kind to me: the man was a photographer by trade and an artist by inclination, and his wife—one of the most beautiful women I have ever seen—was an M.A. and would have liked to have been a teacher. But, alas, she could not be. She could only have taught Indian children, of course, and the existing Indian girls' secondary school had all white teachers. They would have liked to have had her; they could get nobody with her qualifications—but to have had an Indian on the staff would have meant practically re-building the school!

These better-off Indians in Durban have a reasonably good life materially; but they must be prepared to swallow constant indignities. The young photographer and his wife drove me around Durban to show me the sights, and—as a "European"—I found it acutely embarrassing. To hear charming and cultured people pointing out feature after feature in their own city—pointing with a certain pride because it was their city—and then saying "Of course we're not allowed there..." just as though it were a matter of course. And to contemplate the sort of people who were allowed there! It made it difficult to keep one's self composure.

Another big change that I noticed in South Africa, in Durban as elsewhere, is the rise of the Liberal Party, and the European liberal movement generally.

I found that I had the greatest admiration for these people—"large L" and "small l" liberals. They are fighting a gallant battle in South Africa; it would be difficult for an outsider to realise just how gallant. They get no thanks, no honour and no glory and they can see very little hope. But they fight on—and their strength is increasing—because they do not like injustice—even injustice to other people.

All political comments in this issue except where otherwise indicated by Manilal Gandhi of Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

PROVISION

We are cash buyers of POLISHED RICE, RICE PADDY (Unhusked Rice), in any quantity.

Send samples to:

AISEN

SOUTH AFRICA (PTY.) LIMITED

P.O. Box 11012. Johannesburg.

Bankers: BARCLAYS BANK D.C. & O.

Phones: 29121/3 (Switchboard) 24179 (Manager)
Cables & Tel. Add: "PROSPERITY" (All Branches)
P.O. Box 2197
(Established 1927

Premier Produce Co. (Pty) Ltd.

General Wholesale Merchants
EXPORTERS AND IMPORTERS

Buyers and large Stockists of all kinds of Indian and European Groceries, Provisions, Soaps, Oils, Grains, Beans, Peas, Kaffircorn, Malt, Maize, Maize Products, Wheat, Wheaten Products, Crockery, Hardware and also Coal of all types.

All enquiries for Export and Import to the Head-Office.
Head-Office: "PREMIER HOUSE"
.64 Pine Street, Durban.

also at

JOHANNESBURG
Phones: 34-3554/5
P.O. Box 200, Fordsburg,
82, Crown Road,
Fordsburg, Johannesburg.

BENONI
Benoni Coal Site
Phone 54-1813,
Rangeview Coal Sites—54-2205
P.O. Box 392, Benoni.

NEW NYLON SAREE MATERIALS

—JUST ARRIVED—

Gold Striped Fancy Nylons 48" 12/6 yd
Spotted Georgettes 45" 4/6 yd.
Two Tone and Rainbow Georgettes 45" All Shades 4/11 yd.
Bordered Georgettes All Shades 45" 3/11 yd.
Embossed Georgettes 45" 5/11 yd.
Coloured Georgettes 45" 3/11yd

BLOUSES
Printed Georgette and Bemberg Skippers. Huge range now at clearing Prices

Real Benares and Jari Gold Georgette Sarees and Borders. Big range in stock.
Georgette Jari Work Sarees All colours £4-10-0
Georgette Sarees Cotton Embroidery £3/15/0

CHILDREN'S SCHOOL WEAR
Boys Shirts, Knickers, Blazers, Vests, Socks Girls Gym Blouses etc. At Reduced Prices.

CHAMPALS!
Plastic Fancy Tops with Heel Size 3 to 7 18/6 pair
Also Leather 8/6 & 10/6 pair

Write For Samples: (Not for Rhodesia)

JAYBEE SILK HOUSE

39 MARKET STREET, JOHANNESBURG.

LIFE INSURANCE

Are you adequately insured?
Have you provided for your dependants?
Prepare for the future
Life Insurance gives peace of mind for the unknown future.
Insure with "THE OLD MUTUAL" your friend for Life—The S.A. Mutual Life Assurance Society, which has best Bonus record in the WORLD.

Representative:—

DAYABHAI PATEL

P.O. Box 1760, JOHANNESBURG.
Phones:— Business 33-0711, Residence 33-5961

DELHI DIARY

By Gandhiji

This is a collection of Gandhiji's prayer discourses which he delivered during his last stay in Delhi.

Dr. Rajendra Prasad in his foreword says:

"......In these pages one can read the anguish which he (Gandhiji) felt and the superhuman effort which he was making to restore and re-establish human standards of life and conduct amongst us."

Price: 10s.

Obtainable from:
'Indian Opinion,' P. Bag, Phoenix, Natal

Tel. Add: "Charotar" Telephone: 33-9885.

MANCHESTER TRADING CO. LTD.

ESTABLISHED 1923

Wholesale Soft & Fancy Goods Merchants
—&—
Direct Importers.

47, Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

Cable & Tel. Add.: "HARGVAN". Phone 29388.

P. HARGOVAN & CO. (PTY.) LTD.

WHOLESALE MERCHANTS AND IMPORTERS.

P. O. BOX 1250.
155/7 Warwick Avenue
DURBAN.

PROF. HUTT HAS PASSPORT DIFFICULTIES

THE following reproduced from 'Cape Times' dated March 26, is no false propaganda in overseas countries against the present Union Government. It represents true facts and it is left to the outside world to judge for itself:—

Professor W. H. Hutt, Dean of the Faculty of Commerce at the University of Cape Town, states in a letter to the Editor of the 'Cape Times' that he has been "black listed" for no apparent reason by the Department of the Interior, and has been unable to obtain ordinary renewal of his passport.

Twice, after long delays, he has been granted a renewal for two months only, and a request for an interview with the Minister for the Interior, Dr. Donges, has been refused, he says.

"About the Passports Bill," Professor Hutt writes, "I think I should draw the attention of the country and members of Parliament to my own case.

"I have been an out-and-out critic of Russian communism since I first entered economic life. Indeed, I was trying to warn against its dangers even in the days when Dr. Malan was praising Soviet Russia.

"I have never been a member of any political party nor have I ever taken any active part in politics (beyond driving a car for a United Party candidate, who was a close friend, at the last general election).

"I regard myself as a good and loyal citizen in every sense. Yet I am regarded by the Department of the Interior as a person to whom a passport may not be safely issued on the normal terms.

"Last July I applied to have my passport renewed. There was a long delay, and when I inquired about the reasons of the delay I eventually discovered that I was obviously a suspected undesirable.

"I tried to discover what they had against me, but the various officials whom I interviewed were unable or unwilling to tell me anything.

"I simply knew I was on a black list.

"I was asked why I wanted my passport to be renewed. I replied that I wanted a renewel because my passport had expired, but that my immediate purpose was a short holiday in Lourenco Marques.

"I was told that the Cape Town officials could do nothing about the matter, as the decision of Pretoria was final.

"I then asked them to send all my papers back to Pretoria, which I intended to visit in any case, so that I could take up the matter there.

"In Pretoria I went through the same routine of interviewing one official after another. They all looked very serious and made it quite plain that they or someone else knew something against me. Eventually, I asked to see the Minister's private secretary.

"I was told that, on principle, the Minister never interviewed any person about a refusal of a passport.

"I nevertheless saw the Minister's secretary and asked for an interview, saying that if I did not get my passport that day I would make a statement to the Press.

"Shortly after lunch I received a telephone message to the effect that my passport had been granted. I found, however, that it had been renewed for Portuguese East Africa only, and for two months only.

"I took no further action then because I thought there had been some stupid error, which after my interviews at Pretoria would have been put right.

"But about six weeks ago I started trying to renew the passport again, in the ordinary way. Once more there was a long delay, and on March 18 I asked the Cape Town passport office to telephone Pretoria.

"No reply having been received, I telephoned the office of the Secretary of the Interior.

I was eventually told that they were prepared to renew my passport for two months. This will enable me to accept an invitation to give some lectures in the United States in June next.

"But I demand a normal renewal.

I spoke to the Secretary for the Interior himself and asked why the renewal was for two months and not for the normal two years.

"I said it was 'ridiculous' to imagine that I was not fit and proper person.

"He immediately said that in using the word 'ridiculous' I was attacking his Department. I said any department could make a blunder, but he insisted that that was the wrong way for me to 'plead my case.'

"'Plead my case!' I said, indignantly. 'I have no case to plead. I am a decent citizen with nothing to my discredit; and I regard the refusal of a passport in the normal terms as a slur on my good name.

"'If the withholding of normal passport facilities were to get known abroad it would be South Africa's good name which would be dragged in the mud.'

"At this stage I was cut off, I imagine because the receiver was slammed down at the other end.

"What could they have against me? Is it that they have discovered that in the early 1900's I subscribed to the early 'Moscow Daily News? If so, it was only an attempt to find out a little more about the Soviet system. When I found the journal was silly propagandist stuff I did not renew the subscription.

"Is it because I submitted a memorandum (which I showed to no one else) to the Separate Representation of Voters Commission? Is it because I gave evidence for the University Apartheid Commission?

"I can say that, to the best of my knowledge, the above are the only three crimes I have committed!"

Professor Hutt was born in London in 1899. After serving as a pilot in the R.A.F. in World War I he took the B.Com. degree at the London School of Economics and entered the famous publishing house of Sir Ernest Benn, where he became interested in and connected with the Individualist Movement in England — a reaction against socialism.

He came to the University of Cape Town in 1928 and was appointed to the Chair of Commerce in 1931, succeeding Sir Arnold Plant.

An advocate of free trade, Professor Hutt is known not only as an astute economist but as an original and outspoken thinker. He is the author of several publications on economics.

Commenting on the incident the 'Cape times' writes:

"......In a country where all citizens have to ask a politician and the bureaucrats for permission to travel abroad and where that permission can be given or withheld at the sole and unchallengeable discretion of an individual who need give no reasons, the suspicion of arbitrary action can arise only too easily. That is one of the main objections to the police-State technique. Where rights are clearly defined and when suspected infringements of them can be challenged in the light of day before an impartial court, aggrieved citizens have a form of redress. In Mr. Hutt's case his indignation was not lessened by the official who, according to Mr. Hutt's report, delivered a small lecture on the right and wrong ways of "pleading a case" for a passport. It is intolerable that anyone should have to "plead a case" before a politician or a bureaucrat is graciously pleased to permit him the elementary liberty of travelling abroad.

GROUP AREAS FURTHER AMENDMENT BILL

THE Group Areas Further Amendment Bill, which the Minister of the Interior, Dr. T. E. Donges, has introduced in the House of Assembly, and which has been read a first time, provides for the creation of buffer strips between group areas.

The Bill empowers the Governor-General, by proclamation in the Government Gazette, to define an area contiguous to the whole or part of the perimeter of a Group Area, and to declare that as from a date specified in the proclamation, the area will be a buffer strip, or he may declare that the area is destined to become a buffer strip.

The date specified on which an area is to become a buffer strip must be not less than one year after the date of publication of the proclamation.

As from the date specified in the proclamation, land in the buffer strip may not be sold without a permit, except where the land is sold to the State, including the Railway Administration, a provincial administration, a local authority or a statutory body.

As from that date land or premises in the buffer strip may not be occupied without a permit, or used for purposes not authorised in the permit.

The land may not, without a permit, be sub-divided or used for purposes for which it was not used before the specified date, except where the land is owned by a local authority or a statutory body.

The Bill changes the name of the Land Tenure Advisory Board to Group Areas Advisory Board.

The Minister is empowered to delegate his power to issue permits to the chairman of the Group Areas Board, who will also be the chief administrative officer of the Board.—Sapa.

M. L. SULTAN TECHNICAL COLLEGE

ANNUAL REPORT FOR THE YEAR ENDING 1954

IN his annual report of the M. L. Sultan Technical College the Principal Mr. H. Nattrass states: The fund for the College has reached £75,000. The last donation of the year came from the Natal Indian Cane Growers' Association, reaching the College on 25th December; a handsome gift of £8,000 for the sponsoring of an Assembly Hall.

The College Council has accepted with gratitude this unprecedented demonstration of confidence. The unanimity of the support from the Indian people is looked upon as an indication of the satisfaction which the establishment of a technical college has given them. The generosity of the gifts is a thankful tribute to the courageous step taken by the Government to improve the social and cultural amenities of this important section of the population of Durban. The Government has already approved a building and equipment grant of £55,000 and it is confidently anticipated that, in due course, this grant will be increased to £75,000 so as to equal our building fund. This would enable the College Council to complete the Workshop Block, provide adequate facilities for physical education, erect an Assembly Hall capable of seating a large number of people and so equipped as to provide all the necessities for the production of plays such as are presented by National Theatre, commence work on the layout of grounds and establish facilities for sport.

M. L. Sultan Charitable And Educational Trust

With such a large and comprehensive scheme the question is often asked as to what extent the Trust can be expected to contribute to any proposed extension of College work.

The late Hajee Sultan devised a formula whereby he and his Trust should donate one third of the cost of any extension, the public to be asked to contribute one sixth of the capital cost while the other half would be the £ for £ grant which the Government usually give to any approved scheme.

Of the £75,000 donated to the College the Trust has given £17,500 and the public has given £57,500. It was thus unnecessary for the College Council to approach the Trust for an increased donation. It will be seen, however, that the public has given to its limit and in consequence, any additional expenditure on buildings will have to be generously subsidised by the trust in order that the formula under which Hajee Sultan became the First Patron of the College—and because of which the College bears his name—be maintained. The late Hajee made ample provision for such eventualities.

The Trust fund he established stands in the neighbourhood of £133,000 out of which the College is to receive £11,250. The Trust is committed to an additional donation of £15,500 for the establishment of three branches of the College. There is every indication that the Trust will never be called upon to meet this commitment as it is most doubtful whether the necessary approval for the establishment of these branches will ever be received. This amount may, in due course, be diverted by the Trust to some additional project or department of the College here in Durban.

The College attendance ratio is of .95 on a possible student-hour total of 802,280. Gross enrolment in 1934 was 410, in 1944 it was 919 and in 1954 it was 4 383.

The statement by the Hon the Minister, states the report, that it is the intention of the Government to take over all technical colleges as full State institutions came towards the end of an eventful year. The implications of this proposal are not yet fully realised nor can the effects of the new policy on the Council, Staff and Students be gauged.

The change in policy will probably not affect this college for some considerable time. No doubt the present Council will be allowed to retain its control until such time as buildings are finalised and completed, courses fully operating in the day, afternoon and evening departments, and college grounds properly laid out. Thus the responsibility of the Council will be to prepare for handing over, a complete and satisfying College which will take care of the cultural and humanitarian aspects of higher education, as well as providing for technical and commercial training.

It has become traditional for the College Council, states the report, to approve the award of an Honours Certificate to any student who has deserved well of his college.

For the year 1954 the Principal recommended to the Council that each of the following students of the College be granted an Honours Award:—Messrs. G. Sewpersadh, F. Gasa, K. Balgobind, S. M. Naidoo, R. Ramsamy, R. Gopal, J. Naicker, B. Maharaj, R. S. Govender, G. Hulasi, P. N. Dan, S. Pillai, Mrs. T. Dinshaw and Miss Osman.

NEW S.A. RULING ON PASSPORTS

SOUTH AFRICANS with British passports will not be able to leave the Union unless they surrender passports for South African ones or obtain special exit permits from the Secretary for the Interior.

If they leave with a British passport and return they may be sent to prison for a minimum of three months (without the option of a fine) or a maximum of two years.

This is the effect of an amendment the Minister of the Interior, Dr T. E. Donges introduced during the committee stage of the *Departure from the Union Regulation Bill* and was passed.

Dr. Donges told a Press representative that his amendment was aimed at closing the loopholes that existed in the present system of passport issues. It would be no hardship he added for holders of British passports to apply for exit permits. They could return on their ordinary passports.

It is estimated that 500,000 South Africans will be affected directly or indirectly by this amendment. They are what are known as "citizens of the United Kingdom and the Colonies."

Either they or their fathers were born in the United Kingdom.

Many South Africans able to do so have preferred to travel abroad on a British passport primarily because they found it cheaper.

A man with his wife and family needed only one single passport for all which he paid £1.

As a holder of a British passport he would not need to pay for visas when visiting or passing through many overseas countries.

A man and his wife holding South African passports need separate documents and have to pay extra for visas to most foreign countries.

Holders of British passports who are not South African citizens are not affected by the latest amendment to the Bill. They may leave the country freely if they have a valid passport.

The amendment is not confined to South Africans who have British passports but includes any South African citizen who holds the passport of any other country, excepting South Africa or who holds a passport issued by an international organisation. They may not leave the country merely by producing this passport.

The new amendment lays down that they must get *special permits* from the Secretary for the Interior who may grant or refuse them. An appeal may be sent to the Minister, who also has the *right to withdraw permits* granted by the Secretary.

India's Attitude In World Affairs

India's High Commissioner in the United Kingdom, Mrs. Vijayalakshmi Pandit, who, since her appointment paid her first formal call on the British Prime Minister, Sir Winston Churchill, recently, addressing the English Speaking Union of Commonwealth said that India's attitude in world affairs was aimed at gradually increasing the areas of agreement between nations.

She added: "While not being able to get rid immediately of all evils that exist, and which are the root causes of war, we can, by enlarging areas of agreement, reach a stage when it would be possible to outlaw war."

"We like to believe that gradually, through a number of nations who accept this ideal of ours of trying to explore areas of agreement, we can reach a stage when we can tackle more delicate and more difficult problems and may resolve them," she felt.

"It was difficult," she concluded, "to control hysteria—that was gaining grip on the people—fear of war and fear, which our own scientific achievements have given us power to use."

R. VITHAL

Bookkeeper, Writing up Sets of Books, Balance Sheets, Income Tax Returns.
Contact No 213 Macosa House, Second Floor, 17 Commissioner Street, Ferreirastown, Johannesburg. 'Phone 33-1654.

INDIA LETTER

(From Our Own Correspondent)

Bombay, March 21.

THE third convention of the All-India Bharat Sevak Samaj (Society of the Servants of India) met at Nagpur under the presidentship of Mr. Jawaharlal Nehru. The Bharat Sevak Samaj was formed to mobilise the public for constructive nation building activities. The organisation is kept free from partisan politics and its doors are open to all those who want to work in the service of the nation.

The convention called upon its members to build up a country-wide co-operative movement in close collaboration with the Government and the All-India Co-operative Union. The aim should be to tackle all problems of production and distribution in urban and rural areas through the co-operative method. If the pilot schemes prove successful, efforts should be made to cover the entire area of the country with a network of co-operative organisations.

The convention elucidated the policy and programme to be carried out by Bharat Sevak Samaj workers on a national bases to improve sanitation and hygiene, particularly in rural areas. It recommended training of multi-purpose social workers and the observance of a national sanitation activity week once a year during Gandhi Jayanti.

The results so far achieved in regard to students and youths voluntary labour camps held under the aegis of the B.S.S. were so encouraging that this activity must form one of the main items of work, said one resolution of the convention. The camps, it was suggested, should be organised with the collaboration of local educational authorities. The convention also considered it essential that the scope or usefulness of the camps should be extended by including in their programme the following items of work: afforestation and soil conservation in areas subject to soil erosion, food production works, irrigation projects, both major and minor, and model villages.

The representatives of the branches of the Samaj have decided to hold students' camps for boys and girls during the summer vacation of 1955. A total of 287 boys' and girls' camps is proposed to be held during this period.

In his presidential address, Mr. Nehru called upon the people to take up the challenge of the times and rise as one man to build a prosperous India. The present world situation was such that the people of India did not have a hundred years, like the people in the West, to build up the nation. He said that internal political differences should be raised to a high level of debate and pettiness should not be allowed to come in the way of nation-building activities.

• •

The meeting between the Prime Ministers of India and Pakistan has been postponed till after the Bandung Conference, beginning on April 18. Originally they were scheduled to meet in Delhi on March 28. According to an official communique the meeting has been postponed "owing to pressure of engagements of both the Prime Ministers and the visit of eminent statesmen from foreign countries to Karachi and Delhi.

Indian political quarters are of the opinion that the talks between the two Prime Ministers should not be held till the Pakistan Federal Court decides the issue of validity of dismissing the Pakistan Constituent Assembly and the appointment of new Ministers in the Pakistan Cabinet. If the judgment of the Court goes against the Government, the whole of the Government might change. In these unsettled political circumstances in Pakistan, it is felt, it will be difficult for Mr. Mohamad Ali to take a firm decision on the disputed issue.

• •

The Constitution (Fourth Amendment) Bill moved in Parliament has evoked a bitter controversy. The Bill is designed to take away the powers of the Courts to meddle on the question of compensation for the property taken over by the Government. Parliament will be the sole authority to determine the manner and the quantum of compensation. The capitalists feel that this is like putting a noose round their neck and they did not know when that noose will be tightened and they may be eliminated. Reactionary elements among the politicians have supported the capitalists and they are talking of the "sanctity of private property." But both the Houses of Parliament passed a motion, moved by Mr. Nehru, to refer the Bill to a joint select committee with instructions to report by March 31.

The Prime Minister, defending the Bill in a forceful and determined manner, said that the fundamental rights in the Constitution must subserve the directive principles (laying stress on economic reforms like abolishing landlordism and banishing the economic inequalities) and any contradiction between the two must be removed. He said that there was no question of eliminating the compensation clause and expropriating property. All that was intended was that the manner and the quantum should be determined by Parliament and should be above challenge in any court of law. At the same time, in schemes of social reforms such as Zamindari abolition or imposition of ceiling on land holdings or slum clearance it was neither possible nor proper to pay full compensation. Payment of full compensation, even if it were possible, would be absurd when the underlined motive was to narrow the gap between the haves and have nots. The only exception Mr. Nehru made was in the case of slum clearance. He said it was a crime to have slums and no compensation need be payable to slum owners.

• •

The Union Education Ministry is increasing the number of scholarships awarded to foreign students for study in India this year. These scholarships were started in 1949 with 70 awards to foreign students, which also included Indians permanently settled in foreign countries, selected for study in India. Each scholar is paid a monthly stipend of Rs. 200 besides capitation, tution and examination fees.

Latest Records you hear from All India Radio always in Stock

			s.	d.
Dastan	5	Records	38	9
Aah	5	"	38	9
Arpar	1	"	31	0
Toxi Driver	4	"	31	0
Boot Polish	1	"	31	0
Malhaar	1	"	31	0
Poonam	1	"	31	0
Nav-Jawan	3	"	23	3
Unhonee	3	"	23	3
Pankaj Mallik	2	" Bhajan	17	8
Instrumentals: Navjawan, Jaal, Anarkali			23	3
Technicolour Film Star Calendars			2	3

Include Postage and Packing charges.

Obtainable from:

BHARAT MUSIC SALOON

AND BOOKSELLERS

(Corner Grey & Lorne Streets)

286 Grey Street,

Phone: 26070.

DURBAN.

LATEST HINDUSTANI RECORDS

Anarkali	6 Records		£2	6	6
Albela		"	2	6	6
Amber	6		2	6	6
Afsana			1	18	9
Deedar	5	"	1	18	9
Aan	5	"	1	18	9
Sagai			1	18	9
Sangeeta	5	"	1	18	9
Tarana	5	"	1	18	9
Boot Polish	4	"	1	11	0
Pooja		"	1	3	3
Dastan	5	"	1	18	9
Awaara	5	"	1	18	9
Saqi	5	"	1	18	9
Baazi	4	"	1	11	0
Daag	4	"	1	11	0
Hamlog	4	"	1	11	0
Jaal	4	"	1	11	0
Poonam	4	"	1	11	0
Surayaseen	1	" 8 parts	1	11	0
Anhonie	3	"	1	3	3
Naujawan	3	"	1	3	3

We have large stocks of the following QUAWALI RECORDS, Pankaj Mallik, Kanchwala, Shaiklal Ismail Azad, Yusuf Azad, Kallan Khan, Talat Mahmood, Ebrahim Ekbal and others.

Single Records at 7/9 postage and packing extra.

C.O.D. Orders accepted throughout the Union and Rhodesia.

Cash Orders Only accepted for Portuguese East Africa

We are Agents of FILM INDIA in English

Single Copies at 7/9 each. Postage Free.

Yearly £4—0—0, postage free.

AZAD CAFE

11a Kort Street, (First Floor,) Johannesburg

P.O. Box 3379, Telephone: 33-8583,

JOHANNESBURG.

BOOKS FOR SALE

WHAT IS WRONG WITH INDIAN ECONOMIC LIFE? —Dr. V. K. R. V. Rao	3	0
COTTAGE INDUSTRIES AND THEIR ROLE IN INDIAN ECONOMY—Prof. Rao	2	6
THE DELIVERANCE (A picture of the palpitating life of the joint family)	4	6
INDIAN STATES' PROBLEM (Gandhiji's Writings an Utterances)—M. K. Gandhi	10	0
FOUNDATIONS OF PEACE (Critical study of the conditions which precipitated two world wars—K. T. Shah	16	0
INDIA SPEAKING (Various contributions on economic, political, cultural and social problems of modern India)	15	0
DELHI DIAY—Gandhiji	10	0
HINDU DHARMA—M. K. Gandhi	8	0
MY GANDHI—Dr. John Haynes Holmes	12	6
A SURVEY OF RACE RELATIONS (1951-51)	5	0
A PROPHET OF THE PEOPLE —T. L. Vaswami	8	6
GITA MEDITATIONS —T. L Vaswani	8	6
KRISHNA STORIES —T. L. Vaswani	7	6
A VISION OF FUTURE INDIA—K. G. Mashruwala	2	0
EMNIENT AMERICANS WHOM INDIA SHOULD KNOW—Jabez T. Sunderland	7	6
SOVIET ATTITUDE TOWARDS CHINA Facts And Facts—Stanley Powell	5	0
AMONG THE GREAT (Conversation with Romain Rolland, Mahatma Gandhi, Bertrand Russell, Rabindranath Tagore and Sri Aurobindo)—Dilip Kumar Roy	23	0
TWO HISTORICAL TRIALS IN RED FORT —An account of the trial of the Officers of the I.N.A.	14	0
WHY CRIPPS FAILED (Documented account from the Indian Nationalist point of view)—M. Subrahmanyan	2	6
GANDHI-JINNAH TALKS (Text of Correspondence and other relevant matter)	2	6
THE STORY OF MY EXPERIMENTS WITH TRUTH —M. K. Gandhi	15	0
CHRISTIAN MISSIONS IN INDIA (Their place in India)—M. K. Gandhi	5	0
TOWARDS NON-VIOLENT SOCIALISM —M. K. Gandhi	5	0
REBUILDING OUR VILLAGES—M. K. Gandhi	3	

Obtainable from:

'Indian Opinion,'

P.Bag, Phoenix, Natal.

ઇન્ડિયન ઓપિનિયન

પુસ્તક ૫૩ મું—અંક ૧૪
તા. ૮ એપ્રીલ, ૧૯૫૫.
છુટક નકલ પેની ૬.
દર શુક્રવારે બહાર પડે છે.

• મહાત્મા ગાંધીજીના હસ્તે સને ૧૯૦૩માં સ્થપાયું.

હિંદમાં વર્ણભેદ નથી

શાંતીનીકેતની વિશ્વભારતી વિદ્યાપીઠમાં અભ્યાસ કરી રહેલા કેનીયાના એક આફ્રિકન વિદ્યાર્થી મી. ઓમર એકેલોનો પત્ર નયરોબી ખાતે હીંદના ખબર ખાતાંએ પ્રસિદ્ધ કરેલો છે તેમાં પત્રલેખક જણાવે છે કેઃ

આપણા કેટલાક આફ્રિકન બંધુઓએ દીલ્હીમાં એવી ફરિયાદ કરી હતી કે હીંદના લોકો વર્ણભેદથી ભરેલા છે અને અસન્માનકારી છે. આ જાણીને મને ઘણું આશ્ચર્ય થયું અને કેનીયામાં, જ્યાં વર્ણભેદનો અર્થ તદન જુદોજ થાય છે, ત્યાં ગોરા અખબારોએ એ હકીકતને બહોળી પ્રસિદ્ધિ આપી એ ઘણુંજ કમનસીબી ભરેલું લાગ્યું.

આફ્રિકન વિદ્યાર્થીઓ આ દેશમાં તેઓનું લાલનપાલન થાય એવું માંગતા નથી. આપણામાંના જેઓએ એથી વિરૂદ્ધ વૃત્તિ બતાવેલી હોય તેઓએ મોટી ભુલ કરેલી ગણાય. હીંદના લોકોની આર્થીક સ્થિતિ સારી ન હોય તો આપણે એ સ્થિતિને અનુકુળ થઇને તેઓની સાથે રહી તે સહન કરી લેવી જોઇએ. એથી આપણને કંઈક કામ કરવાનું મળશે એટલુંજ નહિ પરંતુ કીમતી અનુભવનો લાભ મળશે, જેની આપણા પોતાના દેશમાં વસ્તુસ્થિતિની સામે હામ ભીડવામાં આપણને ઘણીજ જરૂર છે. દિલ્હીના વિદ્યાર્થીઓની સન્મુખ આવી પડેલો પ્રશ્ન ખરૂ જોતાં વર્ણભેદનો નથી. એ કરતાં વધારે ગૂઢ અને જાણીતો છે. જેવી રીતે એક પુર્વ આફ્રિકાના વતનીને પશ્ચિમ આફ્રિકામાં વિચિત્ર લાગે. જેવી રીતે એક અમેરીકાના નીગ્રોને આફ્રિકામાં વિચિત્ર લાગે તેવીજ રીતે આ પણ કુદરતી વિકાસનું પરિણામ છે. ભેદ માત્ર સંસ્કૃતિની ભુમીકાનો છે.

અમુક દાખલાઓમાં એકજ જાતીની પરિસ્થિતિની અસર જુદા જુદા લોકો પર જુદી જુદી પડે છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ કોઇક વાર એ અસરોને પણ આપણે જુદી રીતે પ્રદર્શિત કરીએ છીએ. એક સદ્ધર દાખલા તરીકે, એક આફ્રિકન ગૃહીણી તમને પુછે કે અમુક વસ્તુ તમે ખાશો કે નહિ તો તમને તુરતજ તેની કંજુસાઈથી આઘાત થશે. બીજી તરફથી કોઈ અંગ્રેજ ગૃહીણી તેમ કરશે તો તે ઘણી સન્માનકારી ગણાશે. આપણે આફ્રિકન વિદ્યાર્થીઓએ એ શોધી કાઢવું જોઇએ કે એજ પરિસ્થિતિમાં એક હીંદી માતા શું કરે છે. અને એજ વલણ આપણે સમાગમના અન્ય ક્ષેત્રોને વિષે પણ અખત્યાર કરવી જોઇએ.

એટલે મને લાગે છે કે આફ્રિકન વિદ્યાર્થીને ત્રણ વસ્તુ કેળવવાની જરૂર છે- ઓછી લાગણીવશતા, નિરીક્ષણ શકતી અને ધીરજ. તેમાંથી સમજણ પેદા થવીજ જોઇએ. તો પછી આપણે આ ઘણાજ સાનુકુળ હીંદી સમાજમાં ભળી જઇ તેનો આનંદ, જે આપણામાંના ઘણા ખરા ભોગવી રહ્યા છે, તે ભોગવતા થઇ જઇશું.

આજની દુનીયાના મહાન પુરૂષ

સીલોનના સાંજના અખબાર 'ધી ટાઇમ્સ ઓફ સીલોને' પુછેલા પ્રશ્નના જવાબમાં સીલોનના માજી વડા પ્રધાન મી. ડડલી સેનાનાયકે કહ્યું કે સર્વકાળના સૌથી મહાન બુદ્ધ ભગવાન હતા. આજની દુનીયાના સૌથી મહાન હીંદના વડા પ્રધાન શ્રી નેહરૂ છે.

લોકોના હાથમાં રાજકીય સત્તા આવે ત્યારે લોકોની સ્વતંત્રામાં ઓછામાં ઓછું માથું મારવામાં આવે છે. એટલે કે જે દેશ પોતાનો વ્યવહાર રાજ્યની એવી દખલગીરી વિના ચલાવતો હોય એ ખરો લોકશાસિત ગણાય. એ સ્થિતિનો અભાવ હોય તેવી સરકાર લોકશાસિત નામનીજ કહેવાય.

લોકશાસન અને હીંસા એ બેનો મેળ બેસી નહિ શકે. જે રાજ્યો આજે નામના જ લોકશાસિત છે તે દેશોએ યા તો ખુલ્લી રીતે આપખુદ હોવાનું સ્વિકારવું જોઇએ અથવા જો તે ખરા લોકશાસિત બનવાના હોય તો તેઓએ હિંમતથી અહિંસક બનવું જોઇએ. એમ કહેવું કે અહીંસાનું પાલન માત્ર વ્યક્તિઓથીજ થઇ શકે અને વ્યક્તિઓની બનેલી પ્રજાઓથી ન થઇ શકે એ ઇશ્વરની નિંદા કરવા બરાબર છે.

—ગાંધીજી.

"ઇન્ડિયન ઓપિનિયન"

શુક્રવાર તા. ૮ એપ્રીલ, ૧૯૫૫.

ચર્ચ અને રાજ્ય

રેબાઇ હેરીસ સ્ટીફ્ટ જેઓ યહુદી કોમના વડા પાદરી છે તેમને માટે તેમજ તેમનાં ઉંડાં જ્ઞાન અને અનુભવને માટે અમે ઘણુંજ માન ધરાવીએ છીએ. તેથી તેમણે દર્શાવેલા વિચારોની ટીકા કરતાં અમને ઘણોજ સંકોચ થાય છે. એપ્રીલ તા. ૩જીએ કરબન સાઉથ રોટરી લંચની સભામાં તેમણે કરેલાં પ્રવચન વખતે બીન ગોરા પ્રશ્નપર તેઓ જે બોલ્યા હોવાનું જણાવાય છે તેની સામે અમે માન પુર્વક અપવાદ લઇએ છીએ. રેબાઇ એ કહેલું જણાવાય છે કે "બીન-ગોરાઓની મોટી બહુમતી હજુ પુર્ણ સમાનતાને લાયક નથી બનેલી અને ગોરાઓએ તેને દોરવણી આપવી પડશે." જે યાદ રાખવાની જરૂર છે તે એ કે બીન-ગોરાઓએ પુર્ણ સમાનતાની માગણી કરેલીજ નથી. પુર્ણ સમાનતાને માટે લાયકાત મેળવવા ની સમાન તકોની તેઓએ માગણી કરેલી છે. અને દક્ષિણ આફ્રીકાની રાજ્ય કરતી પ્રજાની એ તકો તેઓને નહિ આપવાની પરંપરાથી ચાલતી આવેલી નીતી છે. બીન-ગોરાઓને લાગુ પડતા આજ સુધીમાં પસાર થઇ ચુકેલા તેમજ હાલ ઘડાઇ રહેલા સઘળા કાયદા તેની સાક્ષી પુરે છે.

મુત્સદીઓ અને સરકારો ધર્મથી તેમજ પોતાના અંતઃકરણોથી સૌના તરફ ન્યાયથી વર્તવાને દોરવાય એવી તેઓના ઉપર અસર પાડવાની જો કે ચર્ચોની ફરજ છે છતાં અમે તેટલું કડવું લાગે છતાં એટલું તો સ્વિકારવું જ પડશે કે ચર્ચો અત્યાર સુધી એ ફરજમાંથી ચુકેલાં છે. તેનું કારણ એ છે કે રાજ્ય પોતાના શાહીવાદી હેતુઓ પાર પાડવામાં ચર્ચનો સફળતા થી ઉપયોગ કરતુ આવેલું છે. ચર્ચે તો યુદ્ધોને બીલકુલ ટેકો આપવોજ નહિ જોઇએ. છતાં તેણે ન્યાય અને અદલ ઇન્સાફને ખાતર નહિ પરંતુ પ્રદેશો જીતવાને ખાતર માનવ કતલનાં કૃત્યોને આશિર્વાદ આપેલા છે. ચર્ચે પોતાના પાપોનું ઘણું પ્રાયશ્ચિત કરવા નું છે અને તેના પાપો સાધારણ માણસના કરતાં વધારે ગંભીર છે કારણ કે સાધારણ માણસનાગાં ખરાં ખોટાનો ભેદ સમજવાનું તેના જેટલું જ્ઞાન હોતું નથી. આજે પણ હાઇ-ડ્રોજન બોમ્બના કરતાં પણ વધારે વિનાશકારક શસ્ત્રથી દુનીયાનો પ્રલય થઇ જવાનો ભય ઝઝુમી રહ્યો છે ત્યારે ચર્ચનામાં એટલી હીમત નથી કે તેને જાહેર રીતે સદંતર વખોડી કાઢે. એટલે દરજ્જે ઇશ્વરપરની શ્રદ્ધા માં તે ખામી બતાવી રહ્યું છે. મુત્સદ્દિઓ અને સરકારોના અંતઃકરણનું રક્ષક ચર્ચ છે અને જો ચર્ચ જ તેઓની ઉપર અસર પાડી નહિ શકેલું હોય અને ખરે માર્ગે દોરી નહિ શકતું હોય તો ખચીતજ એ વખત આવી લાગેલો છે કે જ્યારે ચર્ચે ધર્મયુદ્ધની હાકલ કરવી જોઇએ.

રેબાઈ સ્ટીફ્ટના જેવી એક અત્યંત જવાબદાર અને માનનીય વ્યક્તિ તરફથી કેનન કોલીન્સની વિરૂદ્ધ ટીકા કરવામાં આવે એ અત્યંત કમનસીબી ભરેલું ગણાય. કેનન કોલીન્સની ટીકા કરવી એટલે ફાધર ટ્રેવર હડલસ્ટન, જોહાનીસબર્ગના બીશપ રીવ્ઝ, રેવરન્ડ માઇકલ સ્કોટ અને તેમના જેવા વિચાર ધરાવનારા સઘળાઓની ટીકા થઇ ગણાય. અમે માનીએ છીએ કે તેઓજ ખ્રીસ્તી ધર્મના ખરા સ્થંભો છે.

બીન-ગોરાઓના સવાલની પશ્ચાદ્ ભૂમીકા ભલે ગમે તે હોય છતાં એ સવાલ પ્રત્યેની હાલની સરકારની નીતીને માટે કશો પણ બચાવ છે એ સ્વિકારવાને અમે બીલકુલ તઇયાર નથી. ખ્રીસ્તી ધર્મની કે કોઇ પણ ધર્મની દ્રષ્ટિએ તેનો બચાવ કરી શકાય તેમ નથી. "જેવું વર્તન તમારી જાતને માટે ઇચ્છો તેવુંજ વર્તન તમારા પડોશી તરફ બતાવજો," "જેવું વર્તન બીજાઓ તમારા પ્રત્યે બતાવે એમ ઇચ્છો તેવું જ વર્તન બીજાઓ પ્રત્યે તમે બતાવજો" એ મહાન સિદ્ધાંતોનો એ નિષેધ કરનારી છે.

રેબાઇ સ્ટીફ્ટ કહે છે તેમ બીન-ગોરાઓ જો પુર્ણ સમાનતાને માટે હજુ તઇયાર ન હોય તો તેને માટે દોષિત કોણ ગણાય? શું રાજ્યકર્તા ઓએ જાણી કરીને તેઓને એ સ્થિતિ માં નથી રાખેલા? અને હાલના રાજ્યકર્તાઓની નીતી બીન-ગોરાઓને કાયમને માટે ગુલામીમાં રાખવાની નથી? શું તેને વિષે કશી પણ શંકા ને સ્થાન છે ખરૂં? શું જવાબદાર પ્રધાનોથી લઇને નેશનલીસ્ટ પાર્ટીના સભ્યોએ એ નિઃશંકપણે સ્પષ્ટ કરેલું નથી? ખ્રીસ્તી અંતઃકરણ જો હજુ પણ જાગૃત નહિ થાય તો અમને ખબર નથી પડતી કે ક્યારે થશે. બીન ગોરાઓ સામે અત્યાર સુધીમાં પસાર થઇ ચુકેલા અને હાલ ઘડાઇ રહેલા અને જેને દક્ષિણ આફ્રિકાના સઘળા વિચારવાન લોકોએ વખોડી કાઢેલા છે એ કાયદાઓ જોતાં છતાં, "સરકારની હાલની નીતી તેઓને વધારે ઉંચે ચઢવાને તઇયાર કરવાને માત્ર એક શિસ્તનો સમય છે," એવો રેબાઇ સ્ટીફ્ટથી શી રીતે બચાવ થઇ શકે એ અમારા સમજવામાં આવી શકતું નથી.

રેબાઇ સ્ટીફ્ટે કહ્યું કે "ચર્ચોને પોતાનું અંતઃકરણ કહે તેમ બોલવાનો હક હોવો જોઇએ, પરંતુ તે બોલે તે પહેલાં તેઓના વિચારો તપાસી જવાની તેઓએ ખાત્રી કરવી જોઇએ." તેની સામે અમારે કશું કહેવાનું નથી, પરંતુ અમને ભય માત્ર એટલો જ છે કે ચર્ચો પોતાના વિચારો તપાસતાં અને એક બીજાની સાથે સરખાવતાં પરવારે તે પહેલાં રખે ઘર બળી ભસ્મીભૂત ન થઇ જાય.

નોંધ અને સમાચાર

ગ્રુપ એરીયાઝ ફુરધર એમેન્ડમેન્ટ બીલ

ગ્રુપ એરીયાઝ ફરધર એમેન્ડમેન્ટ બીલ, જે મુલ્કી પ્રધાન ડો. ટી. ઇ. ડોંગીસે પાર્લામેન્ટમાં દાખલ કર્યું છે અને જેનું પહેલું વાંચન થઇ ગયું છે તે ગ્રુપ એરીયાઝની વચ્ચે બફર સ્ટ્રીપ્સ ઉભી કરનારૂં છે. ગ્રુપ એરીયાની સરહદની બહાર આખા ભાગમાં કે અમુક ભાગમાં આવેલ લત્તાને ગવર્નમેન્ટ ગેઝેટમાં નોટીસ દ્વારા ગવનર-જનરલને ડીફાઇન કરવાની અને એવું જાહેર કરવાની બીલ સત્તા આપે છે કે જાહેરાતમાં નીયુક્ત થએલી તારીખ થી એ લત્તો બફર સ્ટ્રીપ ગણવામાં આવશે. એવી તારીખ જાહેરાત બહાર પડયાની તારીખની ઓછામાં ઓછી એક વર્ષ પછીની હોવી જોઇએ.

જાહેરાતમાં નીયુક્ત થએલી તારીખ થી બફર સ્ટ્રીપમાં આવેલી જમીન વગર પરમીટે કોઇને વેચી શકાશે નહિ સિવાય કે તે રાજ્યને વેચવામાં આવેલી હશે, જેમાં રેલવે એડમીની-સ્ટ્રેશન, પ્રોવીનશ્યલ એડમીનીસ્ટ્રેશન, લોકલ ઓથોરીટી અથવા સ્ટેટ્યુટરી બોડીનો સમાવેશ થાય છે. એ તારીખ થી બફર સ્ટ્રીપમાં આવેલી જમીન અથવા મકાનનો વગર પરમીટે ઉપયોગ કરી શકાશે નહિ અથવા પરમીટમાં જણાવેલો હોય એ સિવાય બીજા હેતુ ને માટે ઉપયોગ કરી શકાશે નહિ.

નીયુક્ત તારીખ પહેલાં જે હેતુસર ઉપયોગ નહિ થયો હોય તે હેતુસર તે જમીનનો ઉપયોગ નહિ થઇ શકે અથવા તેના ભાગલા પાડી નહિ શકાય. સિવાય કે જ્યાં તેવી જમીન લોકલ ઓથોરીટી અથવા સ્ટેટ્યુટરી બોડીની માલીકીની હશે.

બીલથી લેન્ડ ટેન્યુર એડવાઇઝરી બોર્ડ નું નામ બદલી ગ્રુપ એરીયાઝ એડ-વાઇઝરી બોર્ડ રાખવામાં આવશે. પ્રધાનને પરમીટ આપવાની પોતાની સત્તા ગ્રુપ એરીયાઝ બોર્ડના પ્રમુખને સુપ્રત કરવાની બીલમાં સત્તા આપવા માં આવી છે. પ્રમુખ બોર્ડના ચીફ એડમીનીસ્ટ્રેટીવ ઓફીસર પણ ગણાશે.

દુનીયાને લગતી બાબતો વિષે હીંદની વલણ

યુનાઇટેડ કીંગડમ ખાતે હીંદના હાઇ કમીશનર શ્રીમતી વિજયાલક્ષ્મિ પંડિત, જેમણે પોતાની નીમણુક થયા બાદ પહેલીજ વાર બ્રીટીશ વડા પ્રધાન સર વીન્સ્ટન ચર્ચીલની વિધિસરની મુલાકાત ટુંક મુદત ઉપર લીધી હતી, તેમણે કોમનવેલ્થના ઇંગ્લીશ સ્પીકીંગ યુનીયન સમક્ષ ભાષણ કરતાં કહ્યું હતું કે દુનીયાને લગતી બાબતો વિષે હીંદની વલણ રાષ્ટ્રો વચ્ચે સમજુતીનો વિસ્તાર ધીમે ધીમે વધારવાની છે. તેમણે વધુમાં કહ્યું કે યુદ્ધના મૂળ કારણરૂપ સઘળા અનિષ્ટોનું તત્કાળજ નિવારણ થઇ શકે તેમ નથી છતાં સમજુતીના વિસ્તારો વધારવાથી આપણે એ સ્થિતિએ પહોંચીશું જ્યારે યુદ્ધને આપણે નાબુદ કરી શકીશું. અમે માનીએ છીએ કે સમજુતીના વિસ્તારો વધારવાનો પ્રયત્ન કરવાનો અમારો આદર્શ સ્વિકારનારાં રાષ્ટ્રોની મદદથી અમે એ સ્થિતિએ પહોંચી શકીશું જ્યારે વધારે નાજુક અને વધારે મુશ્કેલ સવાલોને અમે હાથમાં લઇ શકીશું અને તેનો ઉકેલ લાવી શકીશું.

તેમણે કહ્યું કે આજે યુદ્ધના ભયનો અને આપણી વૈજ્ઞાનિક સિદ્ધિઓએ, જેનો ઉપયોગ કરવાની આપણને શક્તિ આપેલી છે એ ભયનો હીસ્ટેરીયા જે લોકોના ઉપર વર્ચસ્વ ધરાવવા લાગ્યો છે તેને અંકુશમાં લાવવો મુશ્કેલ છે.

પ્રોફેસર હટને અનુભવવી પડેલી પાસપોર્ટની મુશીબતો

નીચેની વીગત જે 'કેપ ટાઇમ્સ'ના માર્ચ તા. ૨૬માના અંકમાંથી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવી છે, તે યુનીયન સરકારની સામે બહારની દુનીયામાં ખોટો પ્રચાર નથી પરંતુ ખરી બનેલી હકીકતો છે અને બહારની દુનીયા પોતેજ પોતાનો મત બાંધી શકે છે:

કેપટાઉનની યુનીવર્સીટી ફેકલ્ટી ઓફ કોમર્સના ડીન પ્રોફેસર ડબલ્યુ. એચ હટ 'કેપ ટાઇમ્સ'માં એક કાગળ લખતાં જણાવે છે કે, મુલ્કી ખાતાંએ કંઇ પણ જણાવ્યાં કારણ વિના તેમને કાળી ટીપમાં મુકેલા છે અને તેમના પાસપોર્ટનું સાધારણ રીન્યુઅલ આપવામાં આવેલું નથી.

લાંબી મુદતની ઢીલ બાદ બે વખત તેમને માત્ર બે મહિનાનું રીન્યુઅલ આપવામાં આવ્યું હતું અને મુલ્કી પ્રધાન ડો. ડોંગીસને મળવાની વિનંતિ નામંજુર કરવામાં આવી હતી. પાસપોર્ટ બીલને વિષે પ્રોફેસર હટ લખે છે કે, મને લાગે છે કે મારા કેસને વિષે મારે દેશનું અને પાર્લામેન્ટના મેમ્બરોનું ધ્યાન ખેંચવું જોઇએ. હું આર્થીક જીવનમાં પ્રથમ દાખલ થયો ત્યારથી રશીયાના સામ્યવાદનો હું કટ્ટર ટીકાકાર રહ્યો છું.

બલ્કે ડો. મલાન જ્યારે સોવીયેટ રશીયાના વખાણ કરતા હતા તે દિવસોમાં પણ તેના જોખમો સામે હું ચેતવણી આપવાના પ્રયત્નો કરતો હતો.

હું કોઇ પણ પોલીટીકલ પાર્ટીનો કદી સભ્ય બન્યો નથી અને રાજકારણમાં મેં કદી સક્રીય ભાગ લીધેલો નથી. (સિવાયેક છેલ્લી સામાન્ય ચુંટણી વખતે યુનાઇટેડ પાર્ટીના એક ઉમેદવાર, જે મારા નજીકના મીત્ર હતા, તેને માટે મેં કાર હાંકી હતી).

હું મને દરેક રીતે આ દેશનો સારો અને વફાદાર નાગરીક ગણું છું. તેમ છતાં મુલ્કી ખાતું મને એવો માણસ લેખે છે કે જેને સાધારણ નીયમ મુજબ સહીસલામતીથી પાસપોર્ટ આપી નહિ શકાય.

ગયા જુલાઇમાં મારા પાસપોર્ટના રીન્યુઅલને માટે મેં અરજી કરી હતી. લાંબી ઢીલ થવાથી મેં તેનું કારણ માંગ્યું ત્યારે મારા જાણવામાં આવ્યું કે મારી સામે કંઇક વહેમ હતો અને તે કારણે હું નાલાયક હતો.

મારી સામે સરકારને શું હતું એ શોધવાનો મેં પ્રયત્ન કર્યો પરંતુ જેટલા અમલદારોની મેં મુલાકાત લીધી તેઓ મને કશું કહેવાને યા તો અશક્ય હતા અથવા કહેવા માંગતા નહોતા.

મને એટલીજ ખબર પડી કે હું કાળીટીપમાં ચઢેલો છું. મને પુછવામાં આવ્યું કે મારે રીન્યુઅલની શા માટે જરૂર હતી. મેં જવાબ વાળ્યો કે મારા પાસપોર્ટની મુદત પુરી થતી હતી તેથી મેં રીન્યુઅલની માગણી કરી હતી. પરંતુ તાત્કાલિક કારણ તો એ હતું કે મારે ટુંક મુદતને માટે લોરેન્કોમાકિર્સ જવું હતું.

મને કહેવામાં આવ્યું કે પ્રીટોરીયાનો ચુકાદો ઉંચટનો હોવાથી કેપટાઉનની ઓફીસથી કશું થઇ શકે તેમ નથી.

પછી મેં તેઓને મારા સઘળા કાગળીયા પ્રીટોરીયા મોકલવા સુચવ્યું જેથી હું ત્યાં જઇ રૂબરૂ તેની ચર્ચા કરીશ.

પ્રીટોરીયામાં પણ એક પછી એક અમલદારોની મેં મુલાકાત લીધી. તેઓ બધા ગંભીરપણે જોઇ રહ્યા અને મને સાફ જણાવ્યું કે તેઓ અથવા તો કોઇક પણ મારે વિષે કંઇક કાળું જાણતા હતા. અંતે મેં મુલ્કી પ્રધાનના ખાનગી સેક્રેટરીને મળવાની માગણી કરી. મને કહેવામાં આવ્યું કે પાસપોર્ટની નામંજુરી બાબત કોઇ પણ વ્યક્તિને મુલાકાત નહિ આપવાનો પ્રધાનનો સિદ્ધાંત છે. છતાં પણ પ્રધાનના સેક્રેટરીને હું મળ્યો અને મુલાકાતની માગણી કરી અને જણાવ્યું કે મને જો એજ દિવસે પાસપોર્ટ નહિ મળે તો હું અખબારમાં જાહેર નિવેદન કરીશ.

લંચ બાદ મને ટેલીફોનપર સંદેશો મળ્યો કે મારો પાસપોર્ટ મંજુર થયો છે, પરંતુ મેં જોયું કે તે માત્ર બે મહિનાને માટે પોરચુગીઝ ઇસ્ટ આફ્રિકા પુરતોજ રીન્યુ કરવામાં આવ્યો હતો.

એ વખતે મેં કશાં વધુ પગલાં નહિ લીધાં કારણ મેં ધાર્યું કે કંઇક મુર્ખાંત.ભરેલી ભુલ થઇ હશે જે પ્રીટોરીયાની મારી મુલાકાત બાદ સુધારી લેવામાં આવશે.

પરંતુ છ અઠવાડીયા બાદ મારો પાસપોર્ટ ફરી સાધારણ નીયમ મુજબ રીન્યુ કરાવવાનો મેં પ્રયત્ન કર્યો. ફરી લાંબી મુદતની ઢીલ થઇ અને માર્ચ તા. ૧૮મીએ મેં કેપટાઉનની પાસપોર્ટ ઓફીસને પ્રીટોરીયા ટેલીફોન કરવા કહ્યું.

કંઇ પણ જવાબ નહિ મળવાથી ગઇ કાલે મેં મુલ્કી પ્રધાનના સેક્રેટરીને ટેલીફોન કર્યો.

અંતે મને કહેવામાં આવ્યું કે મારો પાસપોર્ટ બે મહિના માટે રીન્યુ કરી આપવામાં આવશે જેથી જુનમાં હું યુનાઇટેડ સ્ટેટસ ભાષણો કરવાનું આમંત્રણ સ્વિકારી શકીશ.

પરંતુ મેં સામાન્ય રીન્યુઅલની માંગણી કરી. આજે સવારે મેં મુલ્કી પ્રધાનના સેક્રેટરી સાથે વાત કરી અને સાધારણ બે વર્ષના રીન્યુઅલને બદલે બે મહિનાનુંજ રીન્યુઅલ મળવાનું કારણ માંગ્યું.

મેં કહ્યું: મને નાલાયક ગણી કાઢવો એ રીડીક્યુલસ ગણાય. સામેથી જવાબ મળ્યો કે "રીડીક્યુલસ" શબ્દ વાપરી હું ખાતાંના સામે પ્રહાર કરતો હતો. મેં કહ્યું કે કોઇ પણ ખાતું ભુલને પાત્ર હોય. પરંતુ તેણે કહ્યું કે મારો કેસ રજુ કરવાની મારી રીત ખોટી હતી.

"મારો કેસ રજુ કરવો" મેં ગુસ્સે થઇ કહ્યું. "મારે શું કેસ રજુ કરવાનો હતો? હું સારો નાગરીક છું અને મારી સામે કંઇ પણ નથી. મારા પાસપોર્ટનું રીન્યુઅલ સાધારણ નીયમ મુજબ ન આપવામાં આવે તેને હું મારા નામને બટ્ટો લગાડનારૂં ગણું છું. પાસપોર્ટની સાધારણ સગવડો આપવામાં નથી આવતી એ જો પરદેશમાં જાણ થશે તો દક્ષિણ આફ્રિકાનું સારૂં નામ વગોવાશે."

આટલેથી ટેલીફોનપરની મારી વાત કપાઇ ગઇ અને સામી બાજુએ રીસીવર જોરથી ઠોકાએલું મારા સાંભળવામાં આવ્યું.

મારી વિરૂદ્ધમાં તેઓ શું કરી શકે? શું તેઓએ એ શોધી કાઢયું હશે કે ૧૯૩૦ની સાલમાં 'મોસ્કો ડેલીન્યુસ'માં હું લેખ લખતો હતો? એમ હોય તો એ તો સોવીયેટ સીસ્ટમની વધારે માહીતી મેળવવાને ખાતર કરી રહ્યો હતો. એ પત્ર મુર્ખાઇભરેલો પ્રચાર કરવાને માટેજ હતું એવી મને ખબર પડી ત્યારથી મેં તેને લેખ મોકલવા બંધ કર્યા.

શું એ કારણ હોઇ શકે કે સેપરેટ રેપ્રેઝેન્ટેશન ઓફ વોટર્સ કમીશન સમક્ષ મેં ખાનગીમાં નિવેદન રજુ કર્યું હતું? શું એ કારણ હશે કે યુનીવર્સીટી એપાર્ટહેડ કમીશન માટે મેં જુબાની આપી હતી?

મારી જાણ મુજબ કંઇ પણ અપરાધ મારાથી થયા હોય તો એ ત્રણ હતા.

પ્રોફેસર હટ ૧૮૯૯માં લંડનમાં જનમ્યા હતા. પહેલાં વિશ્વયુદ્ધમાં રોયલ એર ફોર્સમાં પાઇલટ તરીકે સર્વીસ કર્યા બાદ તેમણે લંડન સ્કુલ ઓફ ઇકોનોમીક્સમાં બી. કોમની ડીગ્રી મેળવી હતી અને સર અરનેસ્ટ બેનના જાણીતા પ્રકાશન મંદીરમાં જોડાયા હતા.

૧૯૨૮માં તે કેપટાઉન યુનીવર્સીટીમાં જોડાયા હતા અને ૧૯૩૧માં સર આરનલ્ડ પ્લેન્ટની જગ્યાએ કોમર્સના પ્રોફેસર નીમાયા હતા. બાહોશ ઇકોનોમીસ્ટ તરીકે જાણીતા હોવા ઉપરાંત પ્રોફેસર હટ એક ઉંડા વિચારક હતા. ઇકોનોમીક્સપર તેમના ઘણા પ્રકાશનો પ્રસિદ્ધ થયાં છે.

આ બનાવપર ટીકા કરતાં 'કેપ ટાઇમ્સ' લખે છે કે:

"જે દેશમાં સઘળા નાગરીકોને પરદેશ મુસાફરીએ જવાને એક રાજદ્વારી અને નોકરશાહીઓની પરવાનગી લેવી પડે અને જ્યાં એ પરવાનગી મંજુર કરવાનું અથવા નામંજુર કરવાનું એવી વ્યક્તિની મુનસુફીપર રહેલું હોય કે જેને ચેલેંજ કરી નહિ શકાય અને જે કંઇ પણ કારણ આપવા બંધાએલ નથી, ત્યાં આપખુદ પગલાંનો વહેમ બહુ સહેલાઇથી ઉપસ્થિત થઇ શકે છે. પોલીસ રાજ્યની પ્રથા સામેના વિરોધનું આ સૌથી મુખ્ય કારણોમાંનું એક છે. જ્યાં હકોની સ્પષ્ટ વ્યાખ્યા કરવામાં આવેલી હોય અને તેના ભંગ વિષે શંકા પેદા થાય તો તટસ્ત અદાલતમાં તેની ખુલ્લી રીતે તપાસ થઇ શકતી હોય ત્યાં પીડીત નાગરીકોને ન્યાય મેળવવાને સાધન હોય છે. મી. હટના કેસમાં તેમનો રોષ, તેમના કહેવા મુજબ, પાસપોર્ટ માટે પોતાનો કેસ રજુ કરવાની ખરી અને ખોટી રીત પર નાનકડું ભાષણ આપનાર અમલદારથી ઓછો થયો નહોતો. પરદેશ મુસાફરી કરવાની પ્રાથમીક સ્વતંત્રતાનો ઉપયોગ કરવા દેવાની "મહેરબાની" કરવામાં આવે તે પહેલાં માણસે એક રાજદ્વારી અથવા તો નોકરશાહીની સમક્ષ પોતાનો "કેસ રજુ કરવો પડે" એ અસહ્ય છે."

વેચવાના છે

નવસારી સ્ટેશન રોડ પર, બંદરમાં ત્થા સોસાયટીઓમાં મકાન ચણવા ખુલ્લા પ્લોટ લેવા માટે અગર નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફીકેટ (આવક વેરાથી મુક્ત વ્યાજ) ખરીદવા લખો:

એમ. જનાર્દન ભટ્ટ.

Authorised Agent For
Government of India
National Saving Certificate.

બાળા સાહેબની હવેલી,

Navsari, Bombay, India.

બુકકીપીંગ, ઇનકમ ટેક્સ રીટન્સ, લાઇસેન્સીંગ, રેવન્યુ ક્લીયરન્સ અને ઇનસ્યોરન્સ માટે મળો:

આર. વીઠ્ઠલ

૨૧૩ મેડોસા ચાંમ્બર્સ, ૧૭ કમીશનર સ્ટ્રીટ, સેકન્ડ ફ્લોર, ફેરેરાસ્ટાઉન, જોહાનીસબર્ગ, ફોન ૩૩–૧૬૫૪.

ખબરપત્રો

શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલય (જોહાનીસબર્ગ)

જોહાનીસબર્ગના શ્રી ગાંધી ભારત વિદ્યાલયમાં હાલ ૭૫૦ ઉપરાંત બાળકો અભ્યાસ કરે છે. તેમાંના લગભગ ૧૫૦ બાળકો સવારે ૧૦ થી ૧૨–૩૦ સુધી અને બાકીના ૬૦૦ બાળકો બપોરે ૨–૩૦ થી ૫ સુધી અભ્યાસ કરે છે, શાળામા હાલમાં ૧૧ શિક્ષકો અને ૫ શિક્ષિકાઓ કામ કરે છે.

શાળામાં મુખ્યત્વે માતૃભાષા ગુજરાતીનું શિક્ષણ અપાય છે. ઉપરાંત ગુજરાતી ભાષાદ્વારા ભારતના ઇતિહાસ-ભૂગોળ, રાષ્ટ્રભાષા હીંદી, થોડું ઘણું ગણિત, ધાર્મીક તેમજ નૈતિક શિક્ષણ વગેરે શિખવવામાં આવે છે. દર શુક્રવારે સવારે ૧૦–૧૧ અને બપોરે ૪ થી ૫ એક કલાક આખી શાળાની સમુહપ્રાર્થના રાખવામાં આવે છે, જેમાં પ્રભુપ્રાર્થના–ધર્મકથા–ભજન–આરતી ધૂન વગેરે રાખવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત શાળાની ઇતર-પ્રવૃત્તિઓ તરીકે આખી શાળાના બાળકોને વરસમાં બે વખત ઝુ લેઇક વગેરે સ્થળોએ પર્યટન માટે લઇ જવામાં આવે છે. તેમજ રમતગમત માટે બહાર લઇ જવામાં આવે છે. શાળામાં એક ચર્ચામંડળ પણ રાખવામાં આવે છે. એ ચર્ચામંડળ દ્વારા અમુક વિષયો પસંદ કરી બાળકો લાભાલાભની ચર્ચા કરે છે. એ રીતે બાળકોની વક્તૃત્વશક્તિ ખીલે છે.

આ દેશમાં રહેતાં બાળકોને અંગ્રેજી, આફ્રિકાન્સ વગેરે પરદેશી ભાષાનું જ્ઞાન મેળવવા માટે સવારે આઠથી બપોરે બે વાગ્યા સુધી અંગ્રેજી શાળામાં રોકાવું પડે છે. ત્યારબાદ તેઓ માતૃભાષા-ગુજરાતીનું શિક્ષણ લેવા આ શાળામાં આવે છે. છતાં તેઓ ખૂબ રસપૂર્વક આનંદથી એ શિક્ષણ લઇ રહ્યા છે તે આવકારપાત્ર છે.

શાળાનું મકાન હાલમાં ઘણુંજ નાનું પડતું જાય છે. દિનપ્રતિદિન બાળકોની સંખ્યા વધતીજ જાય છે, છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં બાળકોનું પ્રમાણ લગભગ બમણું થઇ ગયું છે. માતૃભાષાના જ્ઞાન અને ભારતના સંસ્કારથી બાળકો વંચિત ન રહે તે માટે શાળા સંચાલકોએ પ્રયત્ન કરી અંગ્રેજી શાળાનું મકાન વાપરવા દેવા માટે અથાગ પરિશ્રમ કર્યો. પરિણામે તેમાં સફળતા મળી છે. ફોર્ડસબર્ગ ખાતે આવેલું અંગ્રેજી શાળાનું મકાન મળી શક્યું છે. આથી આવતી ઇસ્ટરની રજાઓ પછી એટલે એપ્રીલ માસમાં ગા. ભા. બા. વિ.ની એક શાળા ત્યાં ચાલુ કરવામાં આવનાર છે. શાળામા જગ્યાના અભાવે આ વરસે આસરે ૧૦૦ જેટલા બાળકોને નવા દાખલ કરી શકાયા ન હતાં. હવે તે મુશ્કેલી દુર થતાં રહી ગયેમાં બાળકો ફરી દાખલ થઈ શકશે. આ વ્યવસ્થાથી બાળકોની આવવા–જવાની કેટલીક મુશ્કેલીઓ પણ દુર થશે.

શાળામાં આવતાં બાળકોની ફી, રક્ષા બંધન પુરસ્કાર અને વાર્ષીકોત્સવ પ્રસંગે મળતી ભેટ મદદ વડે આ શાળા નભી રહી છે. તે માટે જનતાનો હાર્દિક આભાર માનવામાં આવે છે. આશા રાખવામાં આવે છે કે જનતા પોતાનાં બાળકોને આ શાળામાં મળતા ગુજરાતી શિક્ષણનો લાભ અવશ્ય આપતા રહે.

વાર્ષિકોત્સવ

શાળાનો વાર્ષીકોત્સવ તા. ૨૬મી માર્ચ શનિવાર અને ૨૭મી માર્ચ રવિવારના રોજ સાંજે સાત વાગે હોલમાં શાળા–સમિતિના પ્રમુખ શ્રી જસમતભાઇ નાનાભાઇના પ્રમુખપદે યોજવામાં આવ્યો હતો.

રાસ તથા ગરબાઓ અને નાટય પ્રયોગો તથા કુસ્તી વગેરે હાસ્યરસિક પ્રસંગો શાળાના બાળકો તરફથી સુંદર રીતે રજુ કરવામાં આવ્યા હતા. પ્રેક્ષકોની સંખ્યા વધુ થવાથી કાર્યક્રમ બે દીવસ રાખવામાં આવ્યો હતો. બંને દિવસ આખો હોલ પ્રેક્ષકોથી ચિકાર રહ્યો હતો. દર વરસે વિદ્યાર્થીઓનાં માબાપો તથા વાલીઓ સુંદર સહકાર આપતાં આવ્યાં છે. તે મુજબ આ વરસે પણ આપ્યો હતો.

કાર્યક્રમના મધ્ય ભાગમાં ધોરણ ૭મું પાસ થનાર વિદ્યાર્થિઓને શાળાત પ્રમાણપત્રો આપવામાં આવ્યાં હતાં. આ માટે શાળાના સંચાલકો આઠમા ધોરણનો વર્ગ ખોલવાની ગંભીર વિચારણા કરી રહ્યા છે. અને સંભવ છે કે આવતા વર્ષથી આઠમું ધોરણ ઉઘાડવામાં આવે એવા પ્રમુખશ્રીએ પોતાના ભાષણમાં આશા દર્શાવી હતી. ત્યારબાદ વાર્ષીક પરીક્ષામાં પાસ થનાર પહેલા ત્રણ નંબરો જાહેર કરવામાં આવ્યાં હતાં. તે બધાંને ભારતીય સંસ્કારથી ભરપુર સુંદર પુસ્તકો ઇનામ તરીકે આપવામાં આવ્યાં હતાં.

આ ઉત્સવમાં શાળાના તમામ શિક્ષક ભાઇ બહેનોએ સારો શ્રમ લઇ ઉત્સવોમાં સહકાર આપ્યો હતો, સાથે શાળાના બાળકોએ ખુબ ઉત્સાહથી કાર્યક્રમને સફળ બનાવવા તનમનથી સાથ આપ્યો હતો. માતાપિતા અને વાલીઓએ પણ શાળાને યથાશકિત ભેટ આપી તન-મન-ધનથી અપુર્વ સાથ આપ્યો હતો. શ્રી આદર્શયુવક મંડળ, શ્રી ભારત યુવક મંડળ તથા કુમારિકા મંડળના સભ્યોએ જુદી જુદી રીતે શાળાના ઉત્સવને દીપાવવા સુંદર સાથ આપ્યો હતો એ બધાંનો આભાર પ્રદર્શિત કરવામાં આવ્યો હતો.

ચાર કલાકના લાંબા કાર્યક્રમ બાદ છેલ્લે વંદેમાતરમનું ગીત ગવાયા બાદ કાર્યક્રમ સમાપ્ત થયો હતો.

શ્રી રામચંદ્રજીની જયંતી

શ્રી ટ્રાંસવાલ હીંદુ સેવા સમાજે તા. ૧–૪–૫૫ના રોજ શ્રી રામચંદ્રજીની જયંતિ, પ્રવચનો રામાયણના પ્રસંગો, ભજનો, ધૂન અને શાંતિ પાઠ દ્વારા ઉજવી હતી. જોહાનીસબર્ગના શ્રી ગાંધી હોલમાં ભરાયેલી સભામાં ટામિલ બેનોએ ઠીકઠીક સંખ્યામાં હાજરી આપી હતી.

પ્રમુખ શ્રી પ્રા. સો. જોશી શ્રી મણીભાઇ પટેલ તથા શ્રી છોટુભાઇ મહેતાએ રામાયણના કેટલાક પ્રસંગો વર્ણવ્યા હતા. શ્રી જસમતભાઇ તથા શ્રી માણીકમે નાયડુએ પ્રાસંગિક વિવેચનો કર્યા હતાં. શ્રી ઇશ્વરલાલ મહારાજ, શ્રી દામોદરભાઇ તથા શ્રી ગોપાલભાઇએ ભજનો ગાયાં હતાં. રામનામની ધુન અને શાંતી પાઠ બાદ પ્રાથના સભા પૂરી થઇ હતી.

શ્રી ટ્રાંસવાલ દરજી મંડળ

શ્રી ટ્રાંસવાલ દરજી મંડળની વાર્ષીક ચુંટણીની સભા તા. ૨૦–૩–૫૫ના રોજે મંડળના હોલમાં મળી હતી. તેમાં પુસ્તકાલયનો હેવાલ અને હિસાબ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. બાદ નવા કાર્યવાહકોની નીચે પ્રમાણે ચુંટણી થઇ હતી પ્રમુખ: રણછોડભાઇ નાગરજી, ઉપ-પ્રમુખ: નરસઇભાઇ પરભુભાઇ, નાથુભાઇ ભગાભાઇ; મંત્રીઓ: ગોવીંદભાઇ નાથુભાઇ, રણછોડભાઇ પરભુભાઇ; ખજાનચી: છોટુભાઇ છીબાભાઇ; ઓડીટર: નરસઇભાઇ ભુલાભાઇ; કમીટી સભ્યો: ત્રીકમભાઇ નારણજી, વસનભાઇ નાગરજી, ગુલાબભાઇ કલ્યાણજી, જમનજીવનભાઇ નાથુભાઈ, હરિભાઇ ગાંડાભાઇ, એમ. લાલા, રમેશચંદ્ર નાથુભાઇ, કાળીદાસભાઇ કલ્યાણજી, હરકીશનભાઇ પરસોતમ ભગત, એ. એમ. બીલીમોરીઆ, ગોકુળભાઇ નારણ, ગોવીંદભાઇ નાગરજી, છોટુભાઈ રતનજી, ભગુભાઇ હરિભાઇ. પુસ્તકાલય કમીટી: પ્રમુખ: કાળીદાસભાઇ કલ્યાણજી; સેક્રેટરી: અરૂણકુમાર નાથુ; ખજાનચી: નગીનભાઈ કલ્યાણજી. (મુખ્ય) લાયબ્રેરીઅન: મુળચંદભાઇ ઇચ્છારામ, પરસોતમભાઇ ઇચ્છારામ, ઇશ્વરભાઇ હરિભાઇ, મગનભાઇ નરસઇ ડાહ્યાભાઇ.

—પુસ્તકાલય દર રવિવારે બપોરે ત્રણથી પાંચ વાગ્યા સુધી ખુલ્લું રહે છે. હીંદી જનતાને તેનો લાભ લેવા નમ્ર વિનંતી છે.

સોક્રેટીસની સફર

હીંદના ગ્રામ્ય જીવન વિશે લેખો સવાલ જવાબ રૂપે આ પુસ્તકમાં સોક્રેટીસના વીચારો દર્શાવ્યા છે.

કીમત શી. ૩–૬.

'Indian Opinion', P. Bag, Phoenix, Natal.

બે અઠવાડીક પંચાંગ

વાર	ખ્રીસ્તી ૧૯૫૫ એપ્રીલ	હીંદુ ૨૦૧૧ ચૈત્ર	મુસલમાન ૧૩૭૪ હીજરી શાબાન	પારસી ૧૩૨૪ આવાં	સુર્યોદય ક. મી.	સુર્યાસ્ત ક. મી.	ધાર્મીક તહેવારો–ઉત્સવો
શુક્ર	૮	વદ ૧	૧૪	૯	૬–૧૦	૫–૪૭	ગુડફ્રાઇડે
શની	૯	,, ૨	૧૫	૧૦	૬–૧૦	૫–૪૭	
રવી	૧૦	,, ૩	૧૬	૧૧	૬–૧૦	૫–૪૭	
સોમ	૧૧	,, ૪	૧૭	૧૨	૬–૧૧	૫–૪૬	
મંગળ	૧૨	,, ૫	૧૮	૧૩	૬–૧૧	૫–૪૬	
બુધ	૧૩	,, ૬	૧૯	૧૪	૬–૧૧	૫–૪૬	
ગુરૂ	૧૪	,, ૭	૨૦	૧૫	૬–૧૧	૫–૪૬	
શુક્ર	૧૫	,, ૮	૨૧	૧૬	૬–૧૨	૫–૪૫	
શની	૧૬	,, ૯	૨૨	૧૭	૬–૧૨	૫–૪૫	
રવી	૧૭	,, ૧૦	૨૩	૧૮	૬–૧૨	૫–૪૫	પંચક
સોમ	૧૮	,, ૧૧	૨૪	૧૯	૬–૧૨	૫–૪૫	,,
મંગળ	૧૯	,, ૧૨	૨૫	૨૦	૬–૧૩	૫–૪૪	,,
બુધ	૨૦	,, ૧૩	૨૬	૨૧	૬–૧૩	૫–૪૪	,,
ગુરૂ	૨૧	,, ૧૪	૨૭	૨૨	૬–૧૩	૫–૪૪	,,

પરદેશીની નજરે આફ્રિકા

(જોન સીમોરના અંગ્રેજી લેખપરથી)

[શ્રી. જોન સીમોર નામના અંગ્રેજ લેખકે પોતાની આફ્રિકાની મુસાફરી પર કલકત્તાના 'સ્ટેટસમેન' પત્રને માટે ત્રણ લેખો લખ્યા હતા. જેમાંનો છેલ્લો સેન્ટ્રલ આફ્રિકન ફેડરેશન અને કેનીયાપરનો અને પહેલો ડરબનપરનો અમો અંકોમાં અમે છાપી ગયા છીએ. આ ત્રીજો લેખ છે:

સોફા ઝોંકે!

જોહાનીસબર્ગમાં આફ્રિકાના મૂળ વતની આફ્રિકનની સાથે વાત કરતા મોડા વહેલો તેના મ્હોડામાંથી આ ઉદ્‌ગાર નીકળ્યા વિના નહિ રહે તેનો અક્ષરાર્થ થાય છે "અમે બધા મરી જવાના." પરંતુ ખરો ભાવાર્થ એ છે કે, "અમારે માટે હવે બીજું કશું રહ્યું નથી. યા તો અમારે અમારી સ્થિતિ બદલવી પડશે અથવા તેના પ્રયત્નમાં મરવું પડશે."

યુદ્ધ પહેલાં મેં જોયું હતું કે દક્ષિણ આફ્રિકાના આફ્રિકનની સ્થિતિ ઘણીજ ખરાબ હતી. પરંતુ થોડા વખતપરની મારી મુલાકાત પહેલાં મેં ધાર્યું હતું કે તેમાં સુધારો થએલો જોઇશ. પરંતુ મેં જે જોયું તે જોવાને હું જરાયે તઇયાર નહોતો. આફ્રિકનની સ્થિતિ બીલકુલ અસહ્ય-થઇ ગઇ છે. વીસ વર્ષ પહેલાં હતી તેના કરતાં તો ઘણીજ ખરાબ થઇ છે. પગારો બીજાઓની જેમ આફ્રિકનોના પણ વધેલા છે અને નોકરીઓ સહેલાઇથી મળી શકે છે. પરંતુ એવું એક પણ સ્થળ નથી કે જ્યાં આફ્રિકનથી કાયદેસર રહી શકાય. આ દક્ષિણ આફ્રિકાની લાંબી મુદતની નીતીના કારણે છે. નાના મોટાં શહેરોમાં યુરોપીયનો આફ્રિકન વસતીને સ્થાયી થવા દેવા માંગતા જ નથી. સિદ્ધાંત એ ચાલતો આવેલો છે કે આફ્રિકનોએ રીઝર્વોમાં રહેવું. અને ગોરાના શહેરોમાં બહારના મજુરો તરીકેજ છ મહિના કે બહુમાં બહુ એક વર્ષ સુધી આવી થોડા પૈસો કમાવા નોકરી કરવી અને પછી રીઝર્વમા પોતાના નાનકડા જમીનના ટુકડા પર પોતાનાં કુટુમ્બ કબીલા પાસે ચાલ્યા જવું.

આ સિદ્ધાંત જુના વખતથી ચાલતો આવેલો છે. દક્ષિણ આફ્રિકાના ગોરા વતનીઓની દ્રષ્ટિએ તે ઘણો સગવડભરેલો છે કારણ આફ્રિકનો તેમાની નોકરી કરે એમ તેઓ ઇચ્છે છે પરંતુ પોતાના શહેરમાં આફ્રિકનોની મોટી મિશ્રિત વસતી તેઓ માંગતા નથી. પરંતુ એ જરાએ વ્યવહારૂ નથી.

રીઝર્વોમાં આફ્રિકનોની વસતીપુરતી જ જગ્યા છે. રીઝર્વો નામનાજ છે જે આંકડાઓપરથી જોઇ શકાય છે. યુનીયનની આઠ ટકા જમીન નેટીવ રીઝર્વોની છે જ્યારે એક કરોડ ઉપર બીન-ગોરા છે અને ત્રીસ લાખની અંદર ગોરા છે. દક્ષિણ આફ્રિકાનો બચાવ કરનારાઓ એવું સમજાવશે કે રીઝર્વો એવા સ્થળે છે કે જ્યાં વધારેમાં વધારે વરસાદ વરસે છે. થોડાંક તેવાં છે ખરા પરંતુ મોટા ભાગના તો ખરાબ જમીનપરજ આવેલા છે સિવાય કે ટ્રાંસકાયમાં જ્યાં વસતી ઘણીજ ગીચ છે. સારામાં સારી જમીનપર આવેલા હોય તો પણ ઉપલા આંકડાપરથી જોઇ શકાશે કે તે ઘણા ઓછા છે.

એટલે રીઝર્વો એ આફ્રિકનોનું વતન છે એ સાવ ગલત વાત છે. અને આશ્ચર્યજનક બીના તો એ છે કે આફ્રિકાના ગોરાઓનો બચાવ કરનારાઓ એ વસ્તુ જાણે છે. દબાણ કરવામાં આવતાં તેઓ કબુલ કરશે કે: રીઝર્વો પુરતાં તો નથી. "ચોકકસ વાત છે કાફરોને વધારે જમીન આપવા અમારે કંઇક તો કરવુંજ પડશે." પરંતુ તે કેવી રીતે પુરી પાડવામાં આવશે એ તેઓ જણાવતા નથી. ગોરા માલીકો પાસેથી જમીન લઇ લઇને તો તે પુરી પાડવામાં આવવાનીજ નથી. અને બીજો એકે માર્ગ હું જોઇ શકતો નથી.

આ સ્થિતિ છે આફ્રિકનોની. સાઠ ટકા વસતી રીઝર્વોની બહાર વસે છે અને રીઝર્વો સાથે તેઓને કશી લેવા દેવા નથી, કારણ એ લોકો રીઝર્વોની બહાર જનમ્યા હતા અને તેઓ એ રીઝર્વમાં ગયા નથી અને જાય તો ત્યાં તેઓને રહેવા દેવામાં નહિ આવે. તેઓનું મુકામ બાણું ટકા ગોરાના દેશમાં છે જ્યા તેઓ મહેરબાનીપર જ રહી શકે.

જો તેઓ શહેરોમા જાય, જ્યા નોકરીઓ પુષ્કળ હોય છે અને પગારો ઉંચા હોય છે. તો ત્યાં તેઓ માણસ મટી મજુર બની જાય છે. મજુર તરીકે તેઓથી પોતાની પત્નીઓ, કુટુમ્બોને રાખી નહિ શકાય. સારી પકડીમાં જો તેઓને નોકરી મળી જશે તો તેઓને કમ્પા ઉન્ડોમાં જગ્યા મળશે, જે કેદખાના કરતાં વધારે સારા નથી. તેઓથી ત્યાં કોઇ સ્ત્રીને નહિ લઇ જઇ શકાય, સિદ્ધાંતમાં તેઓને તેમ કરવાની જરૂર ન હોય કારણ તેઓ બહારના મજુરો છે અને તઓની સ્ત્રીઓ રીઝર્વોમાં છે. પરંતુ ઘણા ખરાને રીઝર્વો છે જ નહિ. સિદ્ધાંતમાં તેઓની છ મહિનાનીજ નોકરી હોય છે. પરંતુ હકીકતમા બહુ થોડાજ માલીકો એવા હશે કે જે તેઓને એ શરતે રાખશે. ઘણા ખરા કારખાના ત્રણ વર્ષના કન્ટ્રાક્ટ કરે છે અને તે પછી એકાદ બે મહિનાની છુટી આપે છે. એટલે માણસને રીઝર્વમાં પોતાની પત્ની હોય તો પણ તેનાથી ત્રણ ત્રણ વર્ષે તેની મુલાકાત લઇ શકાય.

પરંતુ આફ્રિકનો પોતાની પત્નીઓને વધારે વખત જોવા ઇચ્છે છે.

એટલે પછી શેન્ટી ટાઉનો ઉભાં થયાં છે, જોહાનીસબર્ગમાં આફ્રિકનોના સ્લમો જે રીતે ઉભાં થયાં છે એ ભડકાવનારી વસ્તુ છે.

યુદ્ધની પહેલાં જે ઘાસથી ભરેલી પડતર જમીન હતી તે જોહાનીસબર્ગની મ્યુનીસીપાલીટીની મદદ અને ઉત્તેજનથી આફ્રિકનોનાં ઝુંપડાંઓથી ભરેલી છે. અને દર અરધો માઇલ દુર દિવસો થયાં સાફ નહિ થએલી જાજરૂની બકરો હોય છે.

આ બકેટોને વિષે એક રમુજી વાત છે અને તે અગત્યની છે, કારણ દક્ષિણ આફ્રિકામાં ઉદ્યોગોમાં વર્ણભેદ કેવી રીતે કામ કરે છે તે બતાવે છે. ગયે વર્ષે હું જોહાનીસબર્ગમાં હતો ત્યારે શહેરની મ્યુનીસીપાલીટીના ગોરા નોકરો હડતાલની ધમકી આપી રહ્યા હતા. તેનું કારણ વિચિત્ર હતું આ આફ્રિકન સ્લમોમાં આવેલી જાજરૂની બકેટો રાતે કામ કરનારી ટુકડીઓ સાફ કરે છે અને તેના ગાડાં હાંકનાર યુરોપીયન હોય છે. ("યુરોપીયન"નો અર્થ દક્ષિણ આફ્રિકામાં, જેના પુર્વજો યુરોપમાં હતા તેવો માણસ એવો થાય છે.) સરકારની કે કોઇ જાહેર સંસ્થાની નોકરી કરનાર ટ્રક ડ્રાઇવરો વર્ણભેદના કાયદાની રૂએ યુરોપીયનજ હોવા જોઇએ. પરંતુ કોરપોરેશને એવું ઠરાવ્યું કે માણસોની ઘણીજ અછતના કારણે તેમજ આ કામ ઘણું હલકું અને હિણપત ભરેલું હોઇ આ ગોરા ડ્રાઇવરોને વધારે સારાં કામમાં ખસેડવા જોઇએ અને તેઓની જગ્યા આફ્રિકનોને આપવી જોઇએ.

આથી તુરત હડતાળ પડવાની ધમકી અપાઇ. શહેરના ગોરા કામદારો આફ્રિકન શેન્ટી ટાઉનોમાંની જાજરૂની બકેટોની ટ્રકો હાંકવાના પોતાના હકનું રક્ષણ કરવાને હડતાળપર જવા તઇયાર હતા. કોરપોરેશને પોતાની દરખાસ્ત પાછી ખેંચી લીધી.

હવે થોડાજ વખતમાં, કદાચ આ છપાય તે પહેલાં આ શેન્ટી ટાઉનોના સંબંધમાં કટોકટી ઉભી થવા સંભવ છે. ૧૯૦૫થી ત્રણ ટાઉનશીપો હરતી ધરાતી રહ્યા છે જ્યાં આફ્રિકનો રીઝર્વોની બહાર પોતાની માલીકીની જમીન ધરાવવાનો હક ભોગવે છે. આ દક્ષિણ આફ્રિકામાં અસાધારણ વસ્તુ છે. હાલનો સરકાર એ વસ્તુ સહન નજ કરી શકે અને તેથી તેણે ઠરાવ્યું છે કે આ ટાઉનશીપો ખાલી થવાં જોઇએ. તેને યુરોપીયનના સત્તા તરીકે જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. બુલડોઝરો ત્યાં આવી જશે અને નાના ઘરો તોડી પાડવામાં અને પછી યુરોપીયનો માટે ત્યાં ઘરો બાંધવામાં આવશે. હાલનાં ત્યાંના વતનીઓ, જેઓમાં અનેક ધંધાદારીઓ અને વેપારીઓનો સમાવેશ થાય છે, તેઓને જોહાનીસબર્ગથી બાર માઇલ ખુલ્લી પડેલી પડતર જમીનપર બંધાઇ રહેલાં નવાં ઝુંપડાંઓમાં ખસેડવામાં આવશે.

હું માનું છું કે ત્યાંના વતનીઓ તેનો બનતી સઘળી રીતે વિરોધ કરશે પરંતુ તેથી કશું મળે એમ લાગતું નથી.

જે શહેરો તોડી પાડવામાં આવનાર છે તે– સોફ્યાટાઉન, ન્યુકલેર અને માર્ટીનડેલ રહેવાને માટે ખરાબ સ્થળો નથી. ત્યાંના કળ ઘરો સારાં છે. છુટાં છુટાં બંધાયાં છે અને વીજળીની બતી, પાણી વિગેરેની સગવડો વાળાં છે. તેના ઘણા માલીકો સારી સ્થિતિના છે. પરંતુ ઘરોની અત્યંત તંગીના કારણે લોકો રહેવાને સ્થળો શોધતા ફરતા હોઇ ઘરધણીઓએ પોતાના ઘરોની પાછળ વાડાઓમાં ઝુંપડાં બાંધવા દીધાં અને એ સ્થળોમાં હવે ગીચ વસતી થઇ ગઇ છે.

પરંતુ ખરાં શેન્ટીટાઉનો જ્યાં જોહાનીસબર્ગના છ લાખ આફ્રિકનોનો મોટો ભાગ વસે છે, ત્યાંની સ્થિતિ અત્યંત શરમભરેલી છે. રહેવાની સ્થિતિ ઉપરાંત કેટલાં ઝુંપડાંઓમાં મેં ચાર કુટુંબોને સાથે રહેતાં જોયાં. ત્યાં ચોરો અને ગુંડાઓનો પણ ઘણો ત્રાસ છે અને ચાલુ પોલીસનો દરોડા પડે છે.

એક પોલીસે મારી પાસે બડાઇ કરી હતી કે એકેએક ઝુંપડાની મહિનામા આઠમા આછી એક વાર ઝડતી લેવાની અમારી નીતી છે, કેટલાંકની ઝડતી વધારે વાર લેવાય છે. એ ઝડતીઓનો હેતુ ગેરકાદે દારૂ બનાવાતો પકડવાનો હોવાનું કહેવાય છે પરંતુ ઘણા પોલીસો કહે છે કે તેનો ખરો હેતુ ત્યાં વસનારાઓને ત્રાસ આપવાનો છે. ઝડતી રાતની વખતે લેવાય છે. ગોરા અને આફ્રિકન પોલીસોનાં ટોળાં રીતસર ત્યાં જાય છે ઘરોમાં ભરાઇને લોકોને તેઓના બીછાનામાંથી ખેંચી કાઢે છે અને ફરનીચર બહાર રસ્તાપર ફેંકી દે છે. પ્રત્યેકની પાસે પાસની માગણી કરવામાં આવે છે અને જો તે બરોબર ન હોય અને તેની ટેકસની રસીદો અને નોકરીની પરમીટ અથવા નોકરી શોધવાની પરમીટ ન હોય તો તેઓને સીધા જેલમાં બેસાડી દેવામાં આવે

છે. જેનો અર્થ એ થાય છે કે તેને ફાર્મમાં કેદ થવું પડે છે અને યુરોપીયન માલીકોના ફામોંમાં ગુલામી કરવી પડે છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં નાનાં ઉદ્યોગો એટલા વધી ગયા છે કે યુરોપીયનોમાં વિરોધી હીતો ઉભા થયા છે. ફાર્મરો, ખાણો વાળાઓ અને ગોરા મજુરોના પરંપરાથી ઉતરતા આવેલા હીતો છે. એ બહુમતીમાં છે અને તેઓ સરકાર ને ચુંટે છે. તેઓની ઇચ્છા એ છે કે: ફામોંમાં અને ખાણોમાં સસ્તી આફ્રિકન મજુરી ટકાવી રાખવી, પરંતુ બીજા ઉદ્યોગોમાંથી આફ્રિકનોને બાતલ રાખવા અને નોકરીને માટે તેઓની જરૂર ન હોય ત્યારે તેઓને રીઝર્વોમાં રાખવા. પરંતુ હવે ઉદ્યોગ પતિનું નવું હીત હસ્તીમાં આવેલું છે. તેને સસ્તી મજુરીની ખાસ પડી હોતી નથી. તેને સારી અને સંતોષી મજુરની જરૂર છે. અને સૌથી વધુ તેને બજારની જરૂર છે. ભાવિ બજાર તરીકે આફ્રિકનની તેને ઘણી કીમત છે. તે આફ્રિકનને જમીનની માલીકી ભોગવતો જોવા માંગે છે કે જેથી તે પોતાનું ઘર બાંધી શકે અને પોતાના કુટુમ્બીજનો ની સાથે રચાયો બને અને સંતોષથી નોકરી કરે. અને એથીયે વધુ કારખાનામાંથી ઉત્પન્ન થતો માલ તે ખરીદતો થાય એ જોવા તેઓ ઇન્તેજાર છે. વળી જે કામ ચુંટાએલા આફ્રિકનો પાસેથી વધારે સારી રીતે લઇ શકાતું હોય તે તેના કરતાં દસથી વીસ ગણા વધારે પગારથી ગરીબ ગોરા પાસે કરાવવા નથી ઇચ્છતા. ઓગણીસમાં સૈકાની મધ્યવયમાં ઇંગ્લાંડ માં જે બળો કામ કરી રહ્યાં હતાં તે બળો દક્ષિણ આફ્રિકામાં કામ કરી રહ્યાં છે. સંભવ છે કે આ બળો વચ્ચેની તકરારનો ઇંગ્લાંડની જેમ ત્યાં પણ ઉકેલ આવી જશે અને સ્થીર અને તંદુરસ્ત સમાજ સ્થપાશે. પરંતુ મારાપર એવી છાપ પડી છે કે તેમ થવા માટે હવે સ્થિતિ ઘણીજ બગડી ગઇ છે. તિરસ્કાર અને બેદીલી ઘણાં જ વધી ગયાં છે.

હું યુદ્ધ પહેલાં દક્ષિણ આફ્રિકામાં રહેતો હતો ત્યારે આફ્રિકન ઘણોજ આનંદી અને હસમુખો જોવામાં આવતો હતો. તેને હસાવવો એ સાવ સહેલી વાત હતી. આજે એ સ્થિતિ નથી. આજે તો તેઓના મ્હોં ચઢેલાં દેખાય છે. વેસ્ટર્ન એરીયાઝમાં સરકારે સ્થિતિ ઠીક હાથ કરેલી છે. આફ્રિકનને બંદુક મેળવવી અશક્ય છે અને પોલીસ અને લશ્કર શીખથી નખ સુધી શસ્ત્રસજ્જ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકામાં માઉ માઉ નહિ થાય. પરંતુ તેમ છતાં એ વખત જરૂર આવશેજ કે જ્યારે લોકો ખરેખર એમ કહેતા થશે કે અમે બધા મરી જઇશું અને ખરેખર મરણીયા બની જશે.

પાસપોર્ટને માટે દક્ષિણ આફ્રીકાના નવા નીયમો

દક્ષીણ આફ્રિકાના જે વતનીઓની પાસે બ્રીટીશ પાસપોર્ટો હશે તેઓથી યુનીયનની બહાર જઇ શકાશે નહિ સિવાય કે એ પાસપોર્ટો તેઓએ પાછા આપી દઇ દક્ષિણ આફ્રિકાના પાસપોર્ટો મેળવેલા હશે અથવા તો ઇન્ટિરીયરના સેક્રેટરી પાસેથી ખાસ એમઝીટ પરમીટ મેળવેલી હશે.

- જો તેઓ બ્રીટીશ પાસપોર્ટ લઇને જશે અને પાછા ફરશે તો તેઓને દંડના ઓપશન વિના ઓછામાં ઓછી ત્રણ માસની અને વધુમાં વધુ બે વર્ષ ની કેદની સજા ભોગવવી પડશે. "ડીપારચર ફ્રોમ ધી યુનીયન રેગ્યુલેશન બીલ" પર પાર્લામેન્ટમાં કમીટીમાં ચર્ચા વખતે ડૉ. ડૉંગીસે આ સુધારો દાખલ કર્યો હતો જે પસાર થયો છે.

ડૉ. ડૉંગીસે અખબારના ખબરપત્રી ને કહ્યું હતું કે આ સુધારો લાવવાનો હેતુ પાસપોર્ટ આપવાની હાલની પ્રથા માં રહેલી બારીઓ બંધ કરી દેવાનો છે. તેમણે કહ્યું કે બ્રીટીશ પાસપોર્ટો ધરાવનારાઓને એમઝીટ પરમીટની અરજી કરવામાં કશી મુશ્કેલી નહિ આવે. આવતી વખતે તેઓ પોતાના સાધારણ પાસપોર્ટથી આવી શકશે.

એવું અડસટવામાં આવે છે કે આ સુધારાથી દક્ષિણ આફ્રિકાના પાંચ લાખ વતનીઓને સીધી યા આડકતરી રીતે અસર થશે. તેઓ યુનાઇટેડ કીંગડમ અને કોલોનીઓના વતનીઓ છે.

ઘણા દક્ષિણ આફ્રીકાવાસીઓ, જેઓથી બની શકતું હતું, તેઓ બ્રીટીશ પાસપોર્ટથી પરદેશ જવાનું પસંદ કરતા હતા કેમકે એ વધારે સરતું હતું.

એક પુરૂષ અને તેની પત્ની અને કુટુંબથી એકજ પાસપોર્ટ મેળવી શકાતો હતો જેનો તેને પા. ૧નોજ ખર્ચ થતો હતો. બ્રીટીશ પાસપોર્ટ ધરાવનાર તરીકે તેન ઘણા બહારના દેશોની મુલાકાત લેવાને અથવા ત્યાંથી પસાર થવાને વીસા મેળવવાને ખર્ચ કરવો પડતો નહોતો.

જે પતિ પત્નિ પાસે દક્ષિણ આફ્રીકાનો પાસપોર્ટ હોય તેઓને પ્રત્યેક ને જુદો પાસપોર્ટ લેવો પડે અને ઘણા ખરા બહારના દેશો માટે વીસા નો જુદો ખર્ચ કરવો પડે.

જે બ્રીટીશ પાસપોર્ટ ધરાવનારા ઓ દક્ષિણ આફ્રીકાના નાગરીક નથી તેઓને બીલમાં સુચવાયેલા નવા સુધારાથી કશી અસર નહિ થાય. તેઓનો પાસપોર્ટ નીયમસર હોય તો તેઓ છુટથી આ દેશની બહાર જઇ શકશે.

આ સુધારો માત્ર બ્રીટીશ પાસપોર્ટ ધરાવનારા દક્ષિણ આફ્રીકાના વતનીઓ નેજ લાગુ પડે છે એટલુંજ નથી. દક્ષિણ આફ્રીકા સિવાય બીજા કોઇ પણ દેશના પાસપોર્ટ ધરાવનારને અથવા કોઇ આંતરરાષ્ટ્રિય સંસ્થા તરફથી અપાયેલો પાસપોર્ટ ધરાવનાર ને પણ લાગુ પડશે. એ પાસપોર્ટ બતાવવાથીજ તેઓથી આ દેશની બહાર જઇ શકાશે નહિ.

નવો સુધારો જણાવે છે કે તેઓ એ ઇન્ટિરીયરના સેક્રેટરી પાસેથી ખાસ પરમીટ મેળવવી પડશે જે તે મંજુર કરી શકશે અથવા નામંજુર પણ કરી શકશે. નામંજુર કરે તો પ્રધાનને અપીલ કરી શકાશે જેને સેક્રેટરી તરફથી આપવામાં આવેલી પરમીટ પણ પાછી ખેંચી લેવાની સત્તા છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાની નીતીપર હીંદના વડા પ્રધાન

હિંદના વડા પ્રધાન શ્રી. નેહરૂએ પશ્ચિમની દુનીયાને ચેતવણી આપી હતી કે, દક્ષિણ આફ્રિકામાં જ્યાં ગોરાઓ આફ્રિકનોને ઉખેડી કાઢી રહ્યા છે ત્યાં જાતીભેદની અન્યાયી નીતીને હીંદ સહન કરી નહિ શકે. જાહેર સભામાં ભાષણ કરતાં તેમણે કહ્યું કે યુનાઇટેડ સ્ટેટસ અને યુરોપ એટમ બોમ્બ, સામ્યવાદ અને સામ્યવાદની વિરૂદ્ધની ઘણી વાતો કરે છે પરંતુ આ જોખમભરેલા સવાલપર તેઓ કેમ મૌન ધારણ કરી રહ્યા છે. શ્રી નેહરૂએ દક્ષિણ આફ્રિકાની ગોરી સરકાર તરફથી આફ્રિકનો અને હીંદ ના વતનીઓ ઉપર થઇ રહેલા જુલ્મી દમન વિષે રશીયા અને યુનાઇટેડ સ્ટેટસને પોતાની વલણ જાહેર કરવા હાકલ કરી હતી.

શ્રી નેહરૂએ કહ્યું કે રશીયા અને અમેરીકાના જીવન માર્ગના હિમાયતી ઓએ પોતાના વાવટા હીંદમાં ખોડયા છે અને તેઓની પત્રીકાઓ અને પુસ્તકો ફેલાવી રહ્યા છે અને હીંદને ઠપકો આપી રહ્યા છે કે તે આ તરફ પણ નથી તેમ પેલી તરફ પણ નથી. અમે આ તરફ પણ અને તે તરફ પણ નથી પરંતુ અમે સંપૂર્ણતઃ સભ્યતાની તરફ છીએ. દક્ષિણ આફ્રિકાની મુડીવાદી ગોરી સરકાર તરફથી ત્યાંના આફ્રિકનો અને હીંદીઓપર નવું દમન ચલાવાઇ રહ્યું છે એ બાબતમાં દુનીયાના દરેકે દરેક દેશને પોતાનો મત દ્રઢપણે જણાવવા હું ચેલેંજ કરૂં છું. આ સવાલનો દુનીયાના પ્રત્યેક દેશો જવાબ આપવો પડશે. આજે દક્ષિણ આફ્રિકામાં બની રહેલા અત્યંત ખરાબ બનાવો વિષે તેઓનો મત શું છે?

દક્ષિણ આફ્રિકાની સરકારે સામ્યવાદ અને સામ્યવાદની વિરૂદ્ધની વાતો ભૂલી જવી જોઇએ અને સભ્યતાનો પાઠ શીખવો જોઇએ. સભ્યતાજ ન હોય તો પછી દુનીયામાં બીજું રહ્યું જ શું?

શ્રી. નેહરૂએ કહ્યું કે હીંદ બહારની મુડીને આવકારે છે. હીંદના સામ્યવાદી ઓ અને બીજાઓ કલકત્તા અને અન્ય સ્થળોમાં બ્રીટીશ અને બીજા પરદેશીઓ એ રોકેલી મુડી જપ્ત કરી લેવા સુચવી રહ્યા છે. પરંતુ હું તેમ કરવાં નો નથી. તેનું પહેલું કારણ એ છે કે, હીંદનું નામ બગડે અને બીજું હીંદને પોતાના આર્થીક વિકાસ માટે તેની જરૂર છે. હીંદને પરદેશની મુડીની જરૂર છે અને તેવી હીંદમાં રોકવામાં આવેલી મુડીને તે રક્ષણ આપશે.

શ્રી નેહરૂએ કહ્યું કે શાંતીથી હળી મળીને રહેવાના સિદ્ધાંતને અનુસરવાથી જ યુદ્ધ અટકાવી શકાશે. પશ્ચિમ એશીયામાં થએલા નવા લશ્કરી કરાર નો આ અણુ યુગમાં કશોજ અર્થ નથી. યુદ્ધની અસરમાંથી હીંદ છટકી નહિ શકે અને તેનાપર આક્રમણ થશે તો તે પોતાનું રક્ષણ કરશે. શ્રી. નેહરૂપર નાગપુરમાં એક હારના રીક્ષા વાળા તરફથી થએલા પ્રયત્ન બાદ આ તેમનું પહેલું જાહેર ભાષણ હતું અને સાદાં કપડાંમાં ઘણા પોલીસો ટોળામાં છુટથી ફરી રહ્યા હતા.

નવલ કથાઓ

ઇંદીરાની આપવીતી	૫	૩
મંગલ સુત્ર	૧૨	૬
છેલ્લો અભીનય	૯	૬

બીજાં પુસ્તકો

ભૂદાન યજ્ઞ	૨	૦
શ્રેયાર્થીની સાધના (કીશોરલાલ મશરૂવાળાનું જીવન)	૭	૬

કીશોરલાલ મશરૂવાળા કૃત

સંસાર ધર્મ	૬	૦
જીવન શોધન	૮	૦
દીપ નિર્વાણ (દર્શક)	૭	૦
પુણ્ય પરવાર્યું નથી	૫	૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

ભારતનો પત્ર

(અમારા ખબરપત્રી તરફથી)

મુંબઇ, તા. ૨૧-૩-૫૫.

નાગપુર ખાતે પંડીત નેહરૂ પર હુમલો કરવાનો પ્રયાસ કરનાર બાબુરાવને વધુ તપાસ માટે મુંબઇ લાવવામાં આવેલ છે. ગાંધીજીની હત્યાના બનાવની તપાસ કરનાર મુંબઇ રાજ્યના હાલના ડેપ્યુટી પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ શ્રી નગરવાલાને આ બનાવની તપાસનું કાર્ય પણ સોંપાયું છે. બાબુરાવ નાગપુર ગયો એ પહેલાં ગુજરાત અને સૌરાષ્ટ્રમાં પણ રહ્યો હતો. એટલે ગુજરાત-સૌરાષ્ટ્રમાં પણ એ વિષે તપાસ ચાલે છે. પોલીસ એ બાબતની તપાસ કરે છે કે, બાબુરાવે લીધેલું પગલું, જીવનથી નિરાશ થયેલા અને પોતાની ફરિયાદો પ્રત્યે ધ્યાન ખેંચવા ચાહતું વ્યક્તિગત પગલું હતું કે તેની પાછળ કોઇ રાજદ્વારી પક્ષનું ઉંડું કાવતરૂં હતું. અત્યાર સુધીમાં મળેલી માહિતી પ્રમાણે આ હુમલા પાછળ કોઇ રાજદ્વારી પક્ષ કે જુથનો હાથ નહોતો અને તેને માટે બાબુરાવ એકલોજ જવાબદાર હતો. પોલીસ તા. ૨૬મી માર્ચ સુધીમાં આ બનાવની તપાસ પૂરી કરી નાંખવાની આશા રાખે છે. આ દરમીયાન રાષ્ટ્ર નેતાઓની સલામતિ માટે પોલીસે વધુ તકેદારીનાં પગલાં લેવા માંડયા છે.

* * *

આંધ્ર ધારાસભાની ચુંટણીમાં સામ્યવાદીઓ સામે ભારે વિજય મેળવીને કોંગ્રેસે રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય ક્ષેત્રે ભારે કીર્તી મેળવી છે. બ્રીટન અમેરીકાના જાણીતા અખબારોએ કોંગ્રેસના વિજય માટે શ્રી નેહરૂને અભિનંદન આપ્યા છે. ચુંટણીમાં કોંગ્રેસે બતાવી આપ્યું છે કે, શસ્ત્રો વિનાજ માત્ર આર્થીક સુધારાથી સામ્યવાદીઓને હરાવી સકાય છે. એશિયાના બીજા દેશોની જેમ ભારતને સામ્યવાદીઓને દમન કે હીંસાથી હરાવવાની જરૂર પડી નથી. આ વિજયથી કોંગ્રેસને બીજો પણ એક મોટો લાભ થયો છે. નાના નાના પક્ષો અને જુથો હવે કોંગ્રેસમાં ભળી જવા લાગ્યા છે. મોટી સંખ્યામાં અન્ય પક્ષોના માણસો પણ એ પક્ષો છોડી દઇને કોંગ્રેસમાં ભળી જઇ રહ્યા છે. નેતાજી સુભાષ બાબુ સ્થાપિત ફોર્વર્ડ બ્લોક અને કૃષક લોક પક્ષે કોંગ્રેસ પક્ષમાં ભળી જવાનો નિર્ણય કર્યો છે અને તેમના સભ્યોને કોંગ્રેસમાં જોડાઇ જવાની સુચના આપી છે.

પ્રજા-સમાજવાદી પક્ષના કેટલાક ઉચ્ચ નેતાઓ એ પક્ષને પાછો કોંગ્રેસમાં ભેળવી દેવા માટે ગુપ્ત વાટાઘાટો ચલાવી રહ્યા છે પરંતુ આ ગુપ્ત વાટાઘાટો જાહેર થઇ જતાં તેની સફળતામાં વાંધો આવ્યો છે. સમાજવાદી પક્ષમાંના લોહિયા જુથે જોડાણ વિરૂદ્ધ ભારે ઉહાપોહ જગાવ્યો છે. આચાર્ય નરેન્દ્ર દેવ અને શ્રી અશોક મહેતાએ આવી વાટાઘાટો ચાલતી હોવાનો ઇનકાર કર્યો. પક્ષના તમામ નેતાઓ આવું જોડાણ નથી ચાહતા તેમ છતાં એ માટે કેટલાક સમાજવાદી નેતાઓ વાટાઘાટો કરતા હતા એ વાત સંપુર્ણપણે સાચી છે. પક્ષના ઘણા સભ્યો પણ કોંગ્રેસે સમાજવાદનું ધ્યેય સ્વીકાર્યા પછી તેમાં ફરી ભળી જવાની તરફેણ કરતા હોવાનું જણાય છે.

શ્રી અશોક મહેતા અને તેમના અનુયાયીઓએ ખુલ્લે ખુલ્લું જાહેર કર્યું છે કે, પક્ષે કોંગ્રેસ સાથે સક્રીય સહકાર કરવો જોઇએ. મુંબઇ સુધરાઇના સમાજવાદી સભ્યોએ કોંગ્રેસ સાથે સહકાર કરવાના અને સુધરાઇની વિવિધ સમિતિઓમાં હોદ્દા સ્વીકારવાના કરેલા નિર્ણયને શ્રી મહેતાએ ટેકો આપ્યો છે. આ સંબંધમાં પક્ષની મુંબઇ શાળાની કારોબારીમાં ગરમાગરમ ચર્ચા પછી શ્રી મહેતા કોંગ્રેસ સાથે સહકાર કરવાની તરફેણ કરતો ઠરાવ પસાર કરાવવામાં સફળ થયા હતા. તેના વિરોધરૂપે મંત્રીઓએ રાજીનામાં આપ્યાં હતાં. મુંબઇ શાળામાં આમ જાગેલી અથડામણ સમગ્ર ભારતમાં ફેલાય અને પક્ષમાં ભંગાણ પડે તેવો સંભવ છે.

લોકશાહીમાં માનનારા હીંદીઓ (જેમાં કોંગ્રેસીઓ પણ છે) સમાજવાદી પક્ષ કોંગ્રેસમાં જોડાય એમ નથી ઇચ્છતા. કેમકે જો એમ થાય તો પછી ભારતમાં બેજ મોટા પક્ષો રહે: કોંગ્રેસ અને સામ્યવાદી પક્ષ. એટલે પ્રજાએ કાંતો કાયમને માટે કોંગ્રેસનું રાજ્ય ચલાવી લેવું જોઈએ અથવા તો સામ્યવાદી પક્ષ, જે સરમુખત્યારી અને હીંસામાં માને છે, તેને સત્તા પર લાવવો જોઇએ.

* * *

કોંગ્રેસે આંધ્રમાં ચુંટણીમાં તો સહેલાઇથી વિજય મેળવ્યો પણ ધારાસભા કોંગ્રેસ પક્ષના નેતાની પસંદગીમાં મુશ્કેલી અનુભવી. પક્ષના સર્વ જુથોનો વિશ્વાસ ધરાવતી હોય, તેવી વ્યક્તિની શોધ કરવાની હતી. આંધ્ર ધારાસભામાં હવે પક્ષવાર પરિસ્થિતિ નીચે પ્રમાણે છે: કોંગ્રેસ ૧૧૯, કૃષક લોક પક્ષ ૨૨, પ્રજા પક્ષ ૫, સામ્યવાદીઓ ૧૫, પ્રજા-સમાજવાદીઓ ૧૩ અને સ્વતંત્ર ૨૨, કૃષક લોક પક્ષ ભળી જવાથી કોંગ્રેસની ધારાસભામાં ૮૬ મતે બહુમતિ છે.

ધારાસભા કોંગ્રેસ પક્ષની નેતાગીરી માટે એટલે કે આંધ્રના મુખ્ય પ્રધાન થવા માટે ત્રણ ઉમેદવારો હતા: માજી મુખ્ય પ્રધાન શ્રી પ્રકાશમ, માજી મુખ્ય પ્રધાન શ્રી સંજીવ રેડી અને શ્રી ગોપાલ રેડી. કોંગ્રેસ પ્રમુખ શ્રી ઢેબરભાઇ નેતાની સર્વાનુમતે ચુંટણી કરાવવા માટે આંધ્ર ગયા હતા. ત્યાં તેઓ શ્રી સંજીવ રેડીને શ્રી ગોપાલ રેડીની તરફેણમાં ખસી જવાને સમજાવી શક્યા હતા. પરંતુ ૮૬ વર્ષની વયના શ્રી પ્રકાશમને હજી મુખ્ય પ્રધાન થવાનો મોહ ગયો લાગતો નહોતો. તેઓ ન માન્યા અને તેમણે નેતાની પસંદગીમાં માથું ન મારવાનો કોંગ્રેસ મોવડીઓને આગ્રહ કર્યો અને નેતાની પસંદગીનું કાર્ય કોંગ્રેસી ધારા સભા સભ્યો પર છોડવાનું કહ્યું. કોંગ્રેસી મોવડીઓ શ્રી ગોપાલ રેડી આંધ્રના મુખ્ય પ્રધાન થાય તેમ ચાહતા હતા: તેમની ઇચ્છાને માન આપી ધારા સભા સભ્યોએ શ્રી ગોપાલ રેડીને નેતા તરીકે ચુંટી કાઢયા હતા.

* * *

ભારત સેવક સમાજના નાગપુર ખાતે મળેલા ત્રીજા અધિવેશને સરકાર તથા અખિલ ભારત સહકારી સંઘના સહકાર સાથે દેશભરમાં સહકારી પ્રવૃત્તિનો વિકાસ સાધવાનો નિર્ણય કર્યો હતો. રાષ્ટ્રીય ઘડતરની પ્રવૃત્તિઓમાં જનતાને ભાગ લેતી કરવા માટે ભારત સેવક સમાજની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. સમાજે પોતાના ભાવિ કાર્યક્રમની રૂપરેખામાં જણાવ્યું હતું કે, ગ્રામ વિસ્તારોમાં સફાઇ અને સુધારણાનો કાર્યક્રમ સમાજના કાર્યકરોએ હાથ ધરવો જોઇએ અને ગાંધી જયંતિ દરમીયાન સફાઇ-સપ્તાહ ઉજવવો જોઇએ.

શ્રમદાન માટે વિદ્યાર્થીઓ અને યુવાનોની સમાજે યોજેલી છાવણીઓએ ઘણું સારૂં કાર્ય કર્યું હતું. સમાજે સ્થાનિક કેળવણી ખાતાના સત્તાધીશોના સહકાર સાથે આવી શ્રમદાન છાવણીઓ વધુ પ્રમાણમાં યોજવાનું અને શ્રમદાનનું ક્ષેત્ર વિસ્તારીને તેમાં વૃક્ષારોપણ અને જમીનની ફળદ્રુપતાની જાળવણી, અન્નોત્પાદન અંગેના કાર્યો, નાનાં-મોટાં નહેરોના કામો અને ગામોને આદર્શ બનાવવાનું ઠરાવ્યું હતું. સમાજની શાખાઓના પ્રતિનિધિઓએ આવતી ઉનાળાની રજાઓમાં વિદ્યાર્થીઓની ૨૮૭ અને વિદ્યાર્થીનીઓની ૧૩૩ શ્રમદાન છાવણીઓ યોજી ને રચનાત્મક કાર્યો કરવાનું નક્કી કર્યું હતું.

પ્રમુખ સ્થાનેથી પ્રવચન કરતાં શ્રી નેહરૂએ પ્રજાને સંયમનો પડકાર ઝીલીને ભારતને આબાદ કરવા ખભે ખભા મીલાવીને તૈયાર થવાની હાકલ કરી હતી. હાલમાં વિશ્વની પરિસ્થિતિ એવી છે કે પશ્ચિમના દેશોને રાષ્ટ્રઘડતર માટે ૧૦૦ વર્ષ મળ્યા હતા તેમ ભારતને એટલો મોટો સમય મળી શકે તેમ નથી. ભારતે ટુંકામાં ટુંકા સમયમાં વિકાસ કરવાનો છે.

* * *

ભારત અને પાકીસ્તાનના વડા પ્રધાનો વચ્ચે દિલ્હીમાં ૨૮મી માર્ચે યોજાયેલી મુલાકાત ૨૮મી એપ્રીલ પર મોકુફ રાખવામાં આવી છે. સરકારી માહીતી પ્રમાણે, બંને વડા પ્રધાનો પર કામના રોકાણો અને વિદેશી આગેવાનો દિલ્હી અને કરાચીની મુલાકાતે આવતા હોવાને કારણે મંત્રણા મોકુફ રાખવામાં આવી અહીંના રાજદ્વારી નિરીક્ષકો, પાકીસ્તાની સરકાર સ્થિર ન થાય ત્યાં સુધી આવી વાટાઘાટો યોજવાની તરફેણ કરતા નથી. તેઓ એમ માને છે કે, હાલની અસ્થિર રાજદ્વારી સ્થિતિમા જ. મહમદ અલી કાંઇ ચોક્કસ નિર્ણય પર આવી શકશે નહિ એટલે આવી મંત્રણા નિરર્થક છે.

* * *

ભારતના બંધારણમાં સુધારો કરીને સરકાર જે કાંઇ મિલકતો-જમીન કે ઉદ્યોગો કે ગંદાં મકાનો કબજે લે, તેમાં માલિકોને બદલો આપવાનો નિર્ણય લોકસભા જ કરી શકે અને અદાલતો તેમાં જરાય માથું મારી ન શકે, એવા પ્રકારની જોગવાઇ કરતા લોકસભામાં રજુ થયેલા ખરડા સામે મુડીવાદીઓએ સખત વિરોધ ઉઠાવ્યો છે. મુડીવાદીઓને આ ખરડો પોતાના ગળાની આસપાસના ફાંસા જેવો લાગે છે, જે કયારે ટાઇટ કરીને તેમને ખલાસ કરી નાંખવામાં આવે એ તેમને ખબર નથી. જો કે શ્રી નેહરૂએ એવી ખાતરી આપી હતી કે વળતર આપ્યા વિના જ મિલકતો પડાવી લેવાનો સરકારનો ઇરાદો નથી. તેમ છતાં જમીનદારી નાબુદનાં સંજોગોમાં બજાર ભાવ જેટલું પુરૂં વળતર આપવામાં નહિ આવે. ગંદા મકાનોને નાબુદ કરવામાં તો જરાપણ વળતર ન આપવું જોઇએ.

ગુજરાતી પ્રેસનું સંવત
૨૦૧૧ નું પંચાગ

કીંમત શી. ૫-૬

પોસ્ટેજ યુનીયનમાં પે. ૩
યુનીયન બહાર પે. ૬

મળવાનું ઠેકાણું આ ઓફીસ

'Indian Opinion'
Private Bag,
Phoenix. Natal.

શ્રી જવાહરલાલજી પોન્ડીચેરી આશ્રમમાં

ગયા તા. ૧૬મી જાન્યુઆરીએ પોંડીચેરીમાં—ભારતના એક નવા જન્મેલા રાજ્યમાં ભારતના વડા પ્રધાન, આજના શિરોરૂપ વ્યક્તિ, શ્રી જવાહરલાલ આવી ગયા. હીંદનો આ પ્રથમ પુરૂષ આજે હીંદમાં જ્યાં જ્યાં જાય છે ત્યાં લાખોની મેદની તેના દર્શન માટે, તેને સાંભળવા માટે ઉમટે છે. પોંડીચેરીને માટે આ ૧૬મી એવો એક અદ્ભુત ઉત્સવ હતો, ઉત્સવનો પણ ઉત્સવ હતો કારણ કે ઈ પણ ઉત્સવમાં અહીંનું માણસ, આટલા બધાં માણસો આટલા બધા એક સહજ નિર્મળ ઉમંગના ઉછાળે ભાગ્યેજ ચડેલાં હોય છે. વરસો પછી જવાહરલાલજી પોંડીચેરીમાં આવ્યા. અને આજની વિજય અને હર્ષની બનેલી મુક્ત હવામાં તેમનું આગમન લોકોને માટે ખુબજ પ્રેરક અને આહ્લાદક હતું.

પોંડીચેરીના એમના જાહેર કાર્યક્રમોમાં બે કાર્યક્રમો રાજકીય મહત્વના હતા.. પોંડીચેરીની મ્યુનીસીપાલીટી તરફથી સન્માન અને લોરપેટની જાહેર સભા, કે જેમાં પોંડીચેરીના બધા પ્રદેશો તરફથી સન્માન થયેલું.

આપણા રાજકીય નેતાઓ માત્ર રાજકારણીય કે ખંધારણીય કામકાજ કરનારા સરકારી માણસો નથી. પરંતુ દેશના જીવનનો વિકાસ સમગ્ર રીતે જોનારી રાષ્ટ્ર ચેતનાની સર્જક વ્યક્તિ આ છે. ગાંધીજી પાસે આખા હીંદના જીવન માટેનું એક ચિત્ર હતું. જવાહરલાલજી પાસે પણ હીંદના ભાવીનું એક ચિત્ર છે. અને એ ચિત્રને આકાર આપવાને તેઓ પોતાની ઉત્તમોત્તમ શક્તિ ખરચી રહ્યા છે. તેમની પ્રેરણા હેઠળ અત્યારે એક નવું હીંદ હસ્તીમાં આવી રહેલું છે. અને આ નવા સરજાતા હીંદમાં પોંડીચેરીને જે ઉષ્માથી આવકાર્યું છે, તેના વ્યક્તિત્વની કદર કરી છે અને તે વ્યક્તિત્વનો વિકાસ થતો રહે અને એ રીતે હીંદની સંસ્કૃતિ વધુ સમૃદ્ધ થતી રહે એવી જે ઇચ્છા બતાવી છે તે બધુંજ તેમની અલૌકિક પ્રજ્ઞાનાં લક્ષણો છે.

પંડીતજીના બીજા કાર્યક્રમોમાં તેમણે અહીંની કેળવણી સંસ્થાઓની તથા આશ્રમની લીધેલી મુલાકાતો છે. પંડીતજીના આવવા પહેલાં તેમજ પછીથી, હીંદની બીજી પણ મહત્વની ઘણી વ્યક્તિઓ અહીં આવી ગઇ છે. કાશમીરના યુવરાજ કરણસીંહ મદ્રાસના ગવર્નર શ્રી પ્રકાશ, બીહારના ગવર્નર શ્રી દિવાકર, હીંદના નાણાં પ્રધાન શ્રી દેશમુખ, અને શ્રીમતી દુર્ગાબાઇ એ બધાં પણ આશ્રમમાં આવી ગયાં.

આ સૌ મહેમાનોમાં પંડીતજીનો સત્કાર તો વિશિષ્ટ રીતે જ હોય તે સ્વાભાવિક છે. પરંતુ આ સત્કારમાં એક અનોખી રોનક હતી, ભવ્ય, દબદબાભરી અને આધ્યાત્મિક હવાથી ઓતપ્રોત.

આ હવાને શબ્દોમાં કહેવી મુશ્કેલ છે. પરંતુ આશ્રમની પ્રવૃત્તિ અને વાતાવરણથી જેઓ પરિચિત છે, જેમણે આશ્રમમાં શ્રી અરવીંદના દર્શન પ્રસંગોએ હજારો માનવ મેદનીને એક ગહન અને અલૌકિક ચળકાટવાળી રણઝણતી આધ્યાત્મિક હવામાં વહેતી અનુભવેલી છે, અને લાખોની માનવ મેદનીમાં પણ અલભ્ય એવો ચેતનાનો જે ગહન અને ઉર્ધ્વ આરોહ અનુભવ્યો છે તેઓ આ પ્રસંગને કંઇક કલ્પી શકશે. આશ્રમના આ પ્રસંગો એક ગહન આંતર ઉર્ધ્વ શક્તિની સક્રિયતાથી ભરેલો હોય છે, કહો કે તે વખતે શ્રી અરવીંદ પૃથ્વી માટે શક્ય તેટલી ઉન્નતોન્નત ચેતનાને પૃથ્વીમાં સંચાલીન કરતા હોય છે. એ એક પ્રચંડ સામુદાયિક આધ્યાત્મિક ક્રિયા હોય છે. આવી એક ગહન મૂક આધ્યાત્મિક ક્રિયા પંડિતજીના આગમન વેળા હતી. સવારના ૧૧ વાગે પંડિતજી આશ્રમમાં—આશ્રમના મુખ્ય મકાનમાં આવ્યા અને લગભગ ૧૧–૨૫ એ ગયા ત્યાં સુધી આખું વાતાવરણ આ સ્તબ્ધ એકાગ્ર શક્તિથી સભર હતું.

આશ્રમની શેરીના નાકાથી આગળથી માંડીને તે આશ્રમના ઠેઠ શ્રી માતાજી પાસે જવાની સીડીનાં પગથિયાં સુધી આશ્રમના ક્રીડાદલો પોતાના ગણવેશમાં સજ્જ થઇને પંડિતજીને ગાર્ડ ઓફ ઓનર આપતાં ઉભાં રહેલાં. એક અતિ રમણિય કારમાં ઉભા ઉભા લોકોની મેદનીના પ્રણામ ઝીલતા પંડિતજી આશ્રમના દરવાજે આવ્યા, આશ્રમના મંત્રીશ્રી અને બીજાઓએ તેમને સત્કાર્યો. અંદર પાસેના એક ઓરડામાં પોંડિચેરી સ્ટેટના પ્રતીકનું આશ્રમે બનાવેલું મોડલ નિહાળ્યું. ત્યાંથી આગળ વધી તેઓ શ્રી અરવિંદની સમાધી પાસે આવ્યા. સમાધિ ઉપર તેમણે ફુલોનો ગુચ્છ ધર્યો. અને ક્રિડાદલોના સભ્યોની વધુને વધુ નીચી બનતી જતી બે હાર વચ્ચે થઇને અંદર પહોંચ્યા, જ્યાં સીડીના પગથિયાં પાસે એક નાનામાં નાની બાલિકા તેમના સત્કાર માટે એક વિશાળ પુષ્પ ગુચ્છ લઇને ઉભી હતી.

પંડિતજી શ્રી માતાજી પાસે વીસેક મિનિટ રહ્યા તે દરમીયાન આશ્રમમાં જામેલી સાધકોની આખી મેદની પ્રખર શાંતિમાં ઉભી રહી હતી. ખબર નથી આટલી બધી શાંતીમય હવા પંડિતજીએ અન્યત્ર ક્યાં કે જોઇ હશે કે નહિ.

આશ્રમમાંથી પછી પંડિતજી યુનિવર્સીટી લાયબ્રેરીમાં ગયા. અત્યારે આશ્રમમાં જુદાં જુદાં સાત રાષ્ટ્રોના સાધકો અને કાર્યકર્તાઓ રહે છે. એ સર્વનો પંડિતજીને પરિચય કરાવવામાં આવ્યો. ત્યાં પંડિતજીએ તેમના પોતાના પુસ્તકમાં હસ્તાક્ષર પણ કર્યા. ત્યાંથી પછી પંડિતજીને અતિથિઓ માટેના અનોખી સ્થાપત્યવાળા મહાભવન ગોલકોંડેમાં લઇ જવામાં આવ્યા. ત્યાં પંડિતજીએ રહેવાની સગવડો—બાથરૂમ વગેરે ઝીણવટથી જોયું.

સાંજનાં ૧–૧૫ વાગે આશ્રમના યુવકવર્ગનું આમંત્રણ સ્વીકારીને પંડિતજી આશ્રમના સ્લેગ્રાઉન્ડમાં આવ્યા. લોરપેટની સભાનો કાર્યક્રમ પૂરો કરીને તેઓ અહીં સીધા આવેલા અને ચાલીસેક મિનિટ રોકાયા. સ્લેગ્રાઉન્ડનો કાર્યક્રમ એક શાંતિમય સક્રિયતાથી ભરપુર હતો. કેટલાક સુનંદા કાર્યક્રમો પંડિતજીને બતાવવામાં આવ્યા. શ્રી અરવીંદના '*The Mother*'માંથી એક ફકરો સંસ્કૃત, અંગ્રેજી, ઉર્દુ, હીંદી, અને ફ્રેન્ચ ભાષાઓમાં રજુ થયો. આ ફકરો આશ્રમની શાળાના વાર્ષીકોત્સવમાં હીંદની ૧૨ ભાષાઓમાં રજુ થયેલો. 'મા ભગવતી'નો ફકરો જેમ જેમ એક પછી એક ભાષામાં રજુ થતો ગયો તેમ તેમ વધુ ને વધુ ભારવાહક, પ્રભાવક બનતો ગયો. પંડિતજીના હાથમાં અપાયેલો શરબતનો પ્યાલો એ દરમ્યાન એમ ને એમ રહી ગયો. જનગણમનના સુરો સાથે આશ્રમના બેન્ડે પ્લેગ્રાઉન્ડમાં પંડિતજીને આવકારેલા અને મુંગા ધ્યાનનો કાર્યક્રમ પુરો થયા પછી એજ સુરો સાથે એમને બેન્ડે વિદાય આપી.

પંડિતજી સમુદ્રમાં રાચનારા છે. તેમને માનવમેદની ગમે છે. એનાં વડે પંડિતજીને કદાચ પ્રેરણા પણ મળે છે. એની ભાવનાઓ અને ઉર્મિઓ જાણવામાં એમને આનંદ પડે છે. આવી વિશાળ આમજનતાની ગર્જના અવાજે વગેરેથી ટેવાયેલા પંડીતજી આશ્રમની આ વિશિષ્ટ સમષ્ટિ, એની, શાંતિ, શિસ્ત, આંતરભાવના અને તેની ગુઢ શક્તિ ઇ. નો કંઇક અનુભવ પોતાના સુક્ષ્મ સંવેદન તંત્રમાં લઇને ગયા હશે એવી અમને શ્રદ્ધા છે.

આમ હીંદના આ અગ્રણી પુરૂષ સાથે આશ્રમનું મિલન થયું. રાજકીય સ્વતંત્રતા પામેલું હીંદ હવે આર્થીક દરિદ્રતાની ચુડમાંથી નીકળવા મથી રહ્યું છે. મોટા ઉદ્યોગો, વિરાટ નદી યોજના, અને બીજી દેશવ્યાપી પ્રવૃતિઓ ઉભી કરી હીંદની જનતાને ખાન પાન અને બીજી જીવન સામગ્રીથી સજ્જ કરવાની મહત્વની પ્રવૃતિ આપણે ત્યાં મંડાઈ ગઇ છે. પણ આ ઉપરાંત હીંદની પ્રજાને આંતરિક રીતે પણ સજ્જ કરવાની છે. પોતાની આત્મ સંપત્તિને હીંદે પોતાના જીવનમાં અને જગતના જીવનમાં મુકવાની છે. શ્રી અરવીંદે આ આત્મ સંપત્તિને જગત માટે સુલભ અને સક્રિય કરી આપી છે. પંડિતજીની આગેવાની હેઠળ આગળ વધતા હીંદમાં આ આત્મ શક્તિ હવે કેટલી સક્રિય અને મુર્ત બને છે તે આપણે જોવાનું રહે છે.

સુન્દરમ.

બ્રિટીશ સંસ્થાનોમાં વસેલા ભારતીયજનો

જુદાં જુદાં બ્રીટીશ સંસ્થાનોમાં વસેલા ભારતીય જનોની સંખ્યા દિલ્હીથી નીચે પ્રમાણે બહાર પાડવામાં આવી છે.

એડન	૯.૪૫૬
બ્રુની	૪૩૬
બ્રિટીશ નોર્થ બોર્નીઓ	૧,૨૯૮
બ્રિટીશ સોમાલીલેન્ડ	૫૫૦
બ્રીટીશ ગિઆના	૧૯૦,૮૮૦
સાયપ્રસ	૪૦
ફિજી	૧૪૮,૮૦૨
જીબ્રાલ્ટર	૪૧
ગોલ્ડ કોસ્ટ	૨૫૦
હોંગકોંગ	૧,૫૦૦
જમૈકા	૨૫,૦૦૦
કેનિયા	૯૦,૫૨૮
મલાયા	૫૭૭,૦૦૦
માલ્ટા	૩૭
મોરિશિયસ	૨૭૧,૬૩૬
નાઇજીરિયા	૫૦
નોર્ધર્ન રોડેશીયા	૨,૬૦૦
ન્યાસા લેન્ડ	૪,૦૦૦
સારવાક	૨,૩૦૦
સીએરા લીઓન	૫૦
સિંગાપોર	૭૨,૦૦૦
સધર્ન રોડેશીયા	૪,૧૫૦
ટાંગાનિકા	૫૬,૪૯૯
યુગાન્ડા	૩૩,૭૬૭
ઝાંઝીબાર અને પેમ્બા	૧૫,૮૧૨
બ્રિટિશ વેસ્ટ ઇન્ડિઝ	૨૭,૩૯૦

---

૧૧ પુસ્તકોનો સેટ

આ સેટમાં વિવિધ પુસ્તકો તમને વાંચવા મળશે. પુસ્તકો મોટાઓ માટે છે.

કીમત ફકત પા. ૧–૧૯–૦.

K.M.Lodhia & Co.

Manufacturing Jewellers and General Dealers

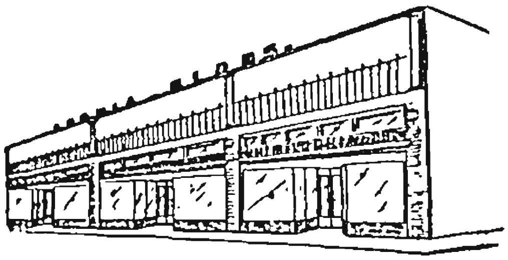

22 ct Jewellery made to order in latest designs

બાવિસ કેરેટ

સોનાના દાગીના ખાસ અમારી જાતી દેખરેખ નીચે અમને અપાયલું કામ સંતોષ પામે એવી રીતે કરીયે છીએ.

નેકલેસ, જુદી જુદી ડીઝાઇનની બંગડી અછોડા, સાડીની પીન, વીટી બકલ એરીંગ વીગેરે બનાવીએ છીએ.

106 Prince Edward Street, Durban.

Phone 22905 Tel. ADD. : "GANDABHAI"

The Home Of
INDIAN SWEETMEATS.

G. C. Kapitan & Son

Vegetarian Restaurant

Upcountry customers are requested to send their **POSTAL ORDER** with their orders.

Write For Price List.

બહારગામના ગ્રાહકોને ખાસ સુચના

ઓર્ડર સાથે પોસ્ટલ ઓર્ડર મોકલવા મહેરબાની કરવી. મીઠાઇની કીંમત ઉપરાંત નીચે મુજબ પોસ્ટેજ ઉમેરવા વિનંતી છે.

નો. રોડેશીયા શી. ૧-૦ રતલે. સધન રોડેશીયા ૯ પેની રતલે. યુનીયનમાં ૩ પેની રતલે.

પ્રાઇસ લીસ્ટ મંગાવો

154 GREY STREET, DURBAN.

Telephone : 20951

177 Grey Street DURBAN.

Bhagat's Vegetarian Lounge

(Prop: G. L. BHAGAT)

Ghee Sweetmeat Specialists

Receptions and Wedding Parties Catered For

ટેલીફોન : ૨૦૯૫૧

૧૭૭ ગ્રે સ્ટ્રીટ ડરબન.

ભગતસ વેજીટેરીયન લાઉંજ

(પ્રોપ્રાયટર : જી. એલ. ભગત)

ઘીની મીઠાઈઓના સ્પેશ્યલીસ્ટ

મેળાવડાઓ, લગ્ન પ્રસંગોએ અમે મીઠાઈઓ પુરી પાડીએ છીએ.

શું તમે જાણો છો કે કેનેડાની વિશ્વ વિખ્યાત કંપની

સન લાઈફ ઓફ કેનેડા

ઉપરોક્ત કંપનીના અમો સત્તાવાર એજન્ટ છીએ.

ઉપરાંત

દક્ષિણ આફ્રીકાની વરિષ્ઠ અદાલતની કેપ ઓફ ગુડ હોપ પ્રોવીન્સીયલ ડીવીઝનના સરકાર તરફથી નીમાયેલા અંગ્રેજી તથા ગુજરાતી ભાષાન્તરકાર છીએ તેમજ અત્રેની ઈમીગ્રેશન અંગેનું કોઈ પણ જાતનું કામકાજ વિના વીલંબે ત્વરીત અમારીએ થઈ શકે છે.

1. Wherever there is a particular Life Assurance Problem a Sun Life of Canada Plan can solve it.
2. Prompt settlement of claims is a maxim of the Company's Management.
3. During 1951 the Company paid over £31,000,000 to annuitants, policy holders and their families.

The Sun Life of Canada is a Leader in World Wide Assurance.

Consult us first.

C. C. PALSANIA

GENERAL AGENT

Business, Estate, Financial, Insurance and Immigration Consultant. Sworn Translator.

100 Sir Lowry Road, — CAPETOWN
P.O. Box 4624. Phone 32390

PHONE 33-2651

MASTER BROS.

(PTY) LTD.

MANUFACTURERS OF LADIES' & GIRLS' STRAW & FELT HATS
WHOLESALE MERCHANTS & DIRECT IMPORTERS

HOUSE FOR KEEN CASH PRICES
33 West Street, JOHANNESBURG.

માસ્ટર બ્રધર્સ (પ્રો.) લીમીટેડ

હોલસેલ મરચન્ટસ એન્ડ ડાયરેક્ટ ઇમ્પોર્ટર્સ

રેશમી તેમજ સુતરાઉ કાપડ, જુલન રગ્સ. બ્લાન્કેટસ—બીજી બાબતો માટે જાત જાતનો માલ. તેમજ કેપડીઝીન જ્યોરજેટ સાડીઓ વીગેરે માટે અમારે ત્યાં પ્રથમ તપાસ કરવા ભલામણ છે.

૩૩ વેસ્ટ સ્ટ્રીટ, જોહાનીસબર્ગ.

ફોન: ૩૩–૨૬૫૧

તાજું ઉમદા ફ્રુટ

ડરબનનું ટકાઉ આદુ ૧૦ પેની રતલ, મોટી કળીનું લસણ શી. ૧–૬ રતલ, અથાણા માટે કાચી કેરી શી. ૫–૦ ૧૦૦. પાપડ શી. ૮–૦ ૧૦૦. પોસ્ટેજ જુદું.

કપુરી અને સેવલી પાન શી. ૫ રતલ; પોસ્ટેજ જુદું. ગોળ બાસ્કીટ શી. ૧૦–૬ ડઝન; લાંબી અને સ્કવેર બાસ્કીટ શી. ૧૧ ડઝન.

અમો ચોખા, દાળ વિગેરે દરેક જાતની ગ્રોસરી અને મસાલો રાખીએ છીએ.

રોડેસીયા, ન્યાસાલેન્ડ અને બેલજીયન કોંગોના ઓરડરો ઉપર પુરતું ધ્યાન આપી કોઈ પણ વસ્તુ પરમીટ કઢાવી મોકલશું.

All prices subject to Market fluctuations.

A. KADER & Co., (PTY) LTD.

WHOLESALE FRUIT MERCHANTS

P. O. Box 251. DURBAN.

ધીરૂભાઈ પી. નાયક

મુસાફરી. વીમાનાં અને જનરલ એજન્ટ

હીંદુસ્તાન અગર દુનીયાના કોઈ પણ ભાગની હવાઈ દરિયાઈ અગર જમીન માર્ગે મુસાફરી કરવા ઘરે બેઠા અમારી મારફતે બુકીંગ કરો.

જીંદગી, આગ, ચોરી, હુલ્લડ, અકસ્માત, પ્લેટગ્લાસ, વિગેરેના વીમા અમે ઉતરાવી આપીએ છીએ.

ઈન્કમટેક્સ, પરસનલ ટેક્સ, હિસાબના ચોપડા લખાવવા રેવન્યુ ક્લીયરન્સ સર્ટીફીકેટ કે વેપારના લાયસેન્સો પાસપોર્ટ તેમજ ઈમીગ્રેશનને લગતી બાબતોમાં કંઈ પણ ફી લીધા વિના અમે મફત સલાહ આપીએ છીએ.

નેશનલ મ્યુચ્યુઅલ લાઈફ એસોસીએશન ઓફ ઓસ્ટ્રેલીયા, યોર્કશાયર ઈનસ્યુરન્સ કંપની લીમીટેડના પ્રતિનિધિ.

Phone : 33-9033. 29e Commissioner Street,
JOHANNESBURG.

જોઇએ છે

હાડકાં

તમારાં સ્ટેશન કે સાઇડીંગે પહોંચતાં કરવા માટે

અમે ટનના

પા. ૭ આપીશું

ખાલી બેગો રેલ કીરાયું ભરી પાછી મોકલી આપીશું
વધુ વિગતો માટે લખો:

THE

BULLBRAND FERTILIZERS LTD.

SARNIA NATAL.

લગ્ન પ્રસંગો માટે

અમને મળો.

સુરતી જમણના અમે સ્પેશ્યલીસ્ટ છીએ.

શ્રી કેપીટનની અંગત દેખરેખ નીચે યુનીયનના અને રોડેસીયાના કોઈ પણ ભાગમાં તમારે મુકામે આવી રસોઈ કરવાનો અમે કન્ટ્રાક્ટ લઈશું.

કેપીટન્સ બાલ્કની હોટેલ

(ધી કોર્નર મીઠાઈ હાઉસ)

ગ્રે અને વિક્ટોરીયા સ્ટ્રીટના ખુણાપર – ડરબન.

ફોન નંબર ૨૩૪૧૪ ટેલીગ્રામ: KAPITAN.

ફરનીચર! ફરનીચર!! ફરનીચર!!!

બેડરૂમ સુટ, ડાઈનીંગરૂમ સુટ, વોર્ડરોબ, ડરેસીંગ ચેસ્ટ, સાઈડ બોર્ડ ઓફીસ ડેસ્ટ, બુક કેસ, ટેબલ, તદન કીફાયત ભાવે ખરીદી શકશો. જાતે પધારી લાભ લેવા ચુકશો નહિ.

—બોક્સ, ટેબલ અને કીચન ડરેસર—

જે અમારી દેખરેખ નીચે તૈયાર થાય છે. તેનો સ્ટોક હમેશા તૈયાર રહે છે. આજ રોકડા ભાવોના પ્રાઈસ લીસ્ટ મંગાવો અને વેપાર આગળ વધારો.

L. MISTRY

51 BREE STREET, BURGERSDORP, J'BURG.
PHONE 33-4691. BOX 2526.

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix, Natal.